

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна
Соціологічний факультет
Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій
Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) перший (бакалаврський)
Спеціальність 061
Журналістика

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри
прикладної соціології та
соціальних комунікацій

Ірина СОЛДАТЕНКО

“ ” 20__ року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЄКТ)

СТАРІКОВА Дар`я Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи «Воєнна журналістика: особливості жанру і професійної діяльності»

керівник роботи доктор соціологічних наук, професор кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій РУЩЕНКО І.П.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від «05» квітня 2025 року №1006-5/897 (для денної форми)

затверджені наказом по університету від «26» березня 2025 року №1006-5/825 (для заочної форми)

2. Строк подання студентом роботи 10 травня 2025 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити:

3.1. Розробити теоретичні засади воєнної журналістики, визначити базові поняття, зробити історичний огляд воєнної журналістики в Україні.

3.2. Висвітлити специфіку діяльності журналістів під час воєнний дій, проаналізувати етичні засади діяльності журналістів на війні та ризики, що пов'язані з професією.

3.3. Розглянути практичні питання воєнної журналістики, у т.ч. роль військових журналістів в інформаційній війні, під час протидії ворожим інформаційно-психологічним операціям тощо.

4. План роботи

№ з/ п	Назви етапів роботи
1	Збір інформаційних джерел, огляд літератури.
2	Визначення плану роботи.
3	Написання першого розділу «ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВІЙСЬКОВОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ»
4	Написання другого розділу «ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВОЄННИХ ДІЙ ЧЕРЕЗМЕДІА»
5	Написання третього розділу «ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ»
6	Написання висновків і розробка практичних результатів.
7	Оформлення роботи згідно стандартів

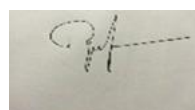
Студент

підпис

Дар'я СТАРІКОВА

ім'я, прізвище

підпис

Ігор РУЩЕНКО

ім'я, прізвище

Керівник роботи

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н.
КАРАЗІНА
СОЦІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи

на тему:

«Воєнна журналістика: особливості жанру і професійної діяльності»

Виконала: студентка 4 курсу групи СМК-46
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 061 Журналістика

Дар`я СТАРІКОВА

Керівник: доктор соціологічних наук, професор
Ігор РУЩЕНКО

Харків 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВОЄННОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ.....	9
1.1. Поняття та сутність воєнної журналістики	9
1.2. Історичний розвиток воєнної журналістики в Україні.....	14
1.3. Специфіка професійної діяльності журналіста в умовах воєнного конфлікту	20
РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВОЄННИХ ДІЙ ЧЕРЕЗ МЕДІА	28
2.1. Роль журналістики у формуванні суспільної думки під час війни	28
2.2. Особливості висвітлення воєнних подій у різних типах медіа	35
2.3. Етичні стандарти та виклики воєнної журналістики.....	42
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ВОЄННОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ	50
3.1. Інформаційно-психологічні операції в медійному просторі	50
3.2. Технології протидії інформаційній пропаганді	62
3.3. Перспективи розвитку воєнної журналістики в умовах сучасних конфліктів	71
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	82

ВСТУП

Воєнна журналістика є специфічною та надзвичайно важливою сферою медіапрактики, що виникає і розвивається на тлі воєнних конфліктів та кризових ситуацій. Вона включає в себе як професійну діяльність журналістів, які висвітлюють події на фронті, так і їх участь у передачі інформації про наслідки конфліктів для цивільного населення. Тема військової журналістики набуває особливої актуальності в умовах сучасних геополітичних криз, де війна та її впливи на суспільство часто визначають інфопростір країни та міжнародну політику. В умовах інтенсивних бойових дій інформація стає важливою складовою частиною стратегії боротьби, а роль журналістів — не лише в тому, щоб інформувати, але й формувати суспільну думку та підтримувати моральний дух нації. Військова журналістика безпосередньо пов'язана з етичними викликами, фізичними ризиками та потребує адаптації до швидких змін на полі бою.

Актуальність дослідження воєнної журналістики визначається кількома ключовими факторами. По-перше, зростаючі геополітичні напруження, конфлікти в різних частинах світу та нові форми ведення війни вимагають глибокого розуміння того, як медіа можуть впливати на хід подій та формувати світогляд різних груп населення. По-друге, важливість воєнної журналістики в контексті сучасних інформаційних воєн, де маніпуляції та фальшиві новини мають потенціал змінювати громадську думку, підвищує необхідність для журналістів бути добре підготовленими до таких умов роботи. Третє, з огляду на численні випадки фізичних атак та загроз для життя журналістів під час бойових дій, питання безпеки та етики цієї професії також є предметом гострих дискусій. Вивчення досвіду військових журналістів та аналіз етичних аспектів цієї професії є важливим кроком для розвитку журналістської практики в умовах воєнних конфліктів.

Метою дослідження є вивчення специфіки діяльності військових журналістів, їх ролі у висвітленні подій війни та соціальних наслідків таких

конфліктів, а також визначення основних проблем і викликів, з якими вони стикаються під час виконання своїх професійних обов'язків.

Завданням роботи є:

1. Визначити ключові особливості воєнної журналістики та її функції в умовах воєнного конфлікту.
2. Проаналізувати історичний розвиток воєнної журналістики в Україні та за кордоном.
3. Розглянути етичні, юридичні та безпекові аспекти роботи журналістів на війні.
4. Оцінити роль військових журналістів у формуванні громадської думки та впливі на інформаційні війни.
5. Описати взаємодію журналістів з державними та міжнародними інституціями в умовах конфлікту.

Об'єктом дослідження - є діяльність журналістів у зоні військових конфліктів, а також медіапрактики, що формуються внаслідок цих подій. До об'єкта дослідження входять матеріали, пов'язані з висвітленням війни, включаючи текстову, відео- та фотоінформацію, а також робота журналістів у бойових умовах.

Предметом дослідження - є етичні, соціальні та професійні аспекти діяльності журналістів у контексті воєнних конфліктів, а також технології та методи, що застосовуються для збору та обробки інформації в таких умовах. Дослідження також охоплює вивчення взаємодії журналістів з іншими учасниками війни, державними структурами та міжнародними організаціями.

Практичне значення роботи полягає в можливості розробити рекомендації для військових журналістів щодо підвищення безпеки та ефективності їх діяльності під час війни. Це також включає в себе питання розвитку етики та стандартів журналістики в умовах війни. Результати дослідження можуть бути використані для підготовки журналістів, покращення навчальних програм для спеціалістів, а також для вдосконалення стратегії медіапідтримки в умовах збройних конфліктів.

Теоретичне значення роботи полягає в систематизації знань про воєнну журналістику як окрему галузь журналістської практики, визначенні її ролі у сучасних конфліктах та значенні для розвитку медіа в умовах війни. Також робота сприяє розвитку теорії комунікації в кризових ситуаціях та вивченню етичних стандартів журналістики у контексті воєнних подій.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що діяльність військових журналістів, їх етичні та професійні стандарти значно впливають на те, як війна та її наслідки сприймаються громадськістю, а також що сучасні технології можуть значно покращити якість і швидкість висвітлення подій в умовах бойових дій.

Новизна роботи полягає в комплексному аналізі специфіки професійної діяльності військових журналістів в умовах сучасних збройних конфліктів, вивченні впливу новітніх технологій на журналістську практику в зоні бойових дій та визначенні основних викликів, з якими стикаються журналісти у таких умовах. Крім того, робота розглядає етичні питання і моральні дилеми, з якими стикаються журналісти під час виконання своїх обов'язків в умовах війни.

В процесі написання курсової роботи була використана система загальнонаукових та спеціальних емпіричних і **теоретичних методів дослідження**. Для аналізу історії військової журналістики в Україні застосовувалися методи історико-культурного та соціологічного аналізу, що дозволяють відстежити еволюцію медіапрактик в умовах військових конфліктів. Також використовувалися такі емпіричні методи, як опис, порівняння та узагальнення для визначення ключових факторів впливу на діяльність журналістів в умовах війни.

Робота складається з трьох основних розділів, кожен з яких включає в себе детальний аналіз різних аспектів військової журналістики. Перший розділ присвячений теоретичним аспектам військової журналістики та її значенню в умовах збройних конфліктів. У другому розділі розглядаються історичні та сучасні підходи до журналістики в Україні в контексті війни. Третій розділ

зосереджений на практичних аспектах діяльності журналістів під час збройних конфліктів, а також на аналізі етичних та безпекових питань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВІЙСЬКОВОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

1.1. Поняття та сутність військової журналістики

Військова журналістика — це специфічний жанр журналістики, що займається висвітленням подій, пов'язаних з військовими конфліктами, діяльністю збройних сил, а також аналізом соціально-політичних і культурних аспектів, що виникають внаслідок війни чи військових дій. Це явище має свої особливості, які відрізняють його від інших видів журналістики, зокрема, через специфічну тематику, умовно закриту інформацію та необхідність дотримання балансу між правом громадськості на інформацію та забезпеченням національної безпеки.

Сутність військової журналістики полягає в тому, щоб забезпечити суспільство достовірною інформацією про військові події, при цьому зберігаючи етичні норми та враховуючи специфічні вимоги часу і обставин. Журналісти, які працюють у цій сфері, повинні мати не тільки традиційні навички збору та аналізу інформації, але й глибоке розуміння військової справи, стратегії, тактики та специфічних умов ведення бойових дій. Військова журналістика бере на себе роль медіа, яке не лише інформує, але й впливає на громадську думку, формує національну ідентичність та морально-психологічний клімат у суспільстві під час конфліктів.[2, с.33].

Одна з головних ознак військової журналістики — це взаємодія з органами державної безпеки, військовими установами та іншими структурами, що здійснюють контроль над інформаційними потоками в умовах війни. Журналісти, що працюють у таких умовах, часто мають доступ до закритих даних і є свідками подій, що можуть бути небезпечними для їхнього життя. Водночас, вони зобов'язані дотримуватись принципу об'єктивності та надавати повну картину подій, не упереджуючи думки аудиторії на користь тієї чи іншої сторони конфлікту.

Військова журналістика охоплює не тільки висвітлення бойових дій, але й дослідження соціальних, політичних, економічних та культурних аспектів війни. Вона висвітлює, як війна впливає на цивільне населення, як змінюється

політичний ландшафт країни, як війна трансформує національну ідентичність. Військові журналісти працюють не лише в зонах бойових дій, а й у штабах, на базах, в тилу, намагаючись донести до ширшої аудиторії реальну картину того, що відбувається в зоні конфлікту, як це впливає на місцеві громади та світову політику.

У контексті військової журналістики особливу увагу слід приділити питанням етики. Військовий журналіст повинен бути здатним не тільки правильно і своєчасно передавати інформацію, а й зберігати високі моральні стандарти. Під час війни особливо важливо враховувати можливі психологічні наслідки публікацій, адже деякі матеріали можуть підвищити рівень стресу в суспільстві, а інші — призвести до паніки або навіть посилити бойовий дух ворога. Тому військові журналісти часто працюють за чітко визначеними стандартами, узгодженими з командуванням, щоб уникнути небажаних наслідків.

Військова журналістика має глибоке історичне коріння. Від часів античності до наших днів війна та військові події завжди привертали увагу авторів, поетів, істориків та журналістів. Відомо, що вже у Давньому Римі існували офіційні військові писці, які фіксували події на полях битв. Проте сучасна військова журналістика як професія виникла тільки в XIX столітті, коли під час Кримської війни почали активно використовуватися журналісти для репортажів з фронту. Тоді зародився новий жанр — військовий репортаж, який поєднав традиційні методи літературної журналістики з новими можливостями засобів масової інформації.[2, с.36].

Сучасна військова журналістика значною мірою розвивається в умовах технологічних змін. Від традиційних газет і радіо до телебачення, інтернету та соціальних медіа — кожен новий етап розвитку медіа впливає на спосіб подачі військових новин. Зокрема, інтернет і соціальні мережі забезпечують миттєвий доступ до інформації про бойові дії, що дозволяє не лише органам влади та військовим, але й громадськості одержувати новини з перших вуст, хоча цей процес і має певні ризики у вигляді фейкових новин та дезінформації.

Військова журналістика в Україні має свої особливості, які обумовлені історичними, політичними та соціальними умовами. Вона значною мірою пов'язана з національними інтересами та ідентичністю, оскільки багато з воєнних конфліктів, в яких брала участь Україна, мають політичне забарвлення і є частиною боротьби за незалежність. Водночас сучасні виклики, такі як війна з Росією, знову ставлять питання про роль журналістів у висвітленні конфлікту і взаємодії з державними структурами, зокрема щодо захисту національних інтересів.

Особливістю військової журналістики є також велика роль публікацій, що мають на меті підтримку морального духу населення і військових. Ці матеріали не тільки інформують, але й мобілізують, підвищують патріотичні настрої та сприяють формуванню єдності в суспільстві. Журналісти, які працюють на фронті, часто мають завдання підвищувати бойовий дух армії, висвітлюючи позитивні моменти, навіть коли ситуація на полі бою є складною.

Військові журналісти повинні мати спеціальні навички для роботи в умовах підвищеного ризику, в тому числі — знання технік виживання в бойових умовах, а також здатність до швидкої адаптації до змін у ситуації. Вони часто працюють у командах разом з військовими, що дозволяє отримати найбільш точну і повну інформацію про події на передовій.[4, с.17].

Важливо зазначити, що військова журналістика, поряд з високим рівнем відповідальності перед суспільством, також має вплив на політичну ситуацію в країні. Часом висвітлення подій може бути орієнтованим на підтримку однієї зі сторін конфлікту або на критику політики влади, що ставить перед військовими журналістами додаткові виклики, пов'язані з об'єктивністю та неупередженістю.

Військова журналістика виконує кілька важливих функцій у суспільстві, серед яких одна з основних — це інформування громадськості про події, що відбуваються на фронті або в зоні конфлікту. Така журналістика зосереджена на передачі актуальних і точних новин, зокрема, коли йдеться про діяльність збройних сил, операції військових, втрати та героїзм солдатів. Водночас військові журналісти повинні діяти в умовах особливої відповідальності, адже

некоректне чи неточне висвітлення подій може призвести до непередбачуваних наслідків як для воєнних, так і для цивільних осіб.

Відзначення заслуг військових і героїв війни — це також важлива складова військової журналістики. Завдяки журналістам, що висвітлюють події, суспільство дізнається про досягнення своїх збройних сил і тих осіб, чиї дії стали визначальними у важливих битвах, а також про вчинки, що надихають і змінюють хід війни. У цьому контексті військова журналістика не лише інформує, а й виконує важливу роль у формуванні патріотичних настроїв серед населення.

Крім того, військова журналістика відіграє важливу роль у підтримці морального духу як серед цивільного населення, так і серед військових. В умовах війни, коли країна переживає періоди непевності та загрози, правильно надана інформація може мати неабиякий вплив на емоційний стан нації. Публікації про мужність військових, про важливість їхньої справи, можуть посилювати відчуття єдності та національної гордості, що важливо для підтримки стабільності на внутрішньому фронті.[3, с.11-12].

Важливою особливістю військової журналістики є її вплив на політичну ситуацію в країні. Оскільки у багатьох випадках висвітлення подій на фронті тісно пов'язане з політичною діяльністю, медіа-ресурси, що займаються військовою журналістикою, можуть стати важливим інструментом маніпулювання громадською думкою. Це може бути використано як для підтримки певної політики або уряду, так і для сприяння протестам або акціям опозиції. В цьому контексті важливо, щоб журналісти, навіть в умовах високого тиску з боку політичних і військових структур, зберігали професійну незалежність і дотримувалися принципів об'єктивності.

Ще однією важливою функцією є висвітлення гуманітарної ситуації в зоні бойових дій. Військові журналісти мають за завдання фіксувати умови життя мирного населення, яке опинилося в епіцентрі конфлікту, оцінювати роботу гуманітарних організацій, допомогу біженцям, лікування поранених. Це важливо не тільки для формування повної картини війни, але й для мобілізації

міжнародної спільноти на допомогу тим, хто страждає від наслідків бойових дій. Водночас важливо зазначити, що журналісти в зоні бойових дій часто стикаються з проблемами доступу до інформації і з труднощами, що виникають через бойові дії, тому вони повинні бути готові до обмежень і загроз для безпеки.

Військові журналісти повинні дотримуватись етичних норм, особливо коли йдеться про публікацію чутливої або травматичної інформації. Звісно, важливо, щоб суспільство мало доступ до правдивої та неупередженої інформації, але також важливо пам'ятати про психологічні наслідки, які може мати публікація надмірно жорстоких або травмуючих матеріалів. Тут необхідно враховувати, як подано інформацію, чи не призведе вона до зростання паніки серед населення або до порушення прав військових і цивільних осіб.

Окрему увагу варто звернути на роль військової журналістики у забезпеченні прозорості та боротьбі з дезінформацією. В умовах війни інформація стає одним з основних інструментів ведення конфлікту. Відтак, на фоні пропаганди і спотворення фактів, журналісти мають бути здатними здійснювати перевірку фактів, використовувати надійні джерела та надавати об'єктивну картину подій. Це надзвичайно важливо для забезпечення довіри громадськості до медіа і сприяння стабільності в країні.[1, с.19].

Дуже важливим аспектом є також питання цілісності і правдивості військових репортажів. Журналіст, який працює у зоні бойових дій, не повинен піддаватися впливу національних чи міжнародних політичних чи військових структур. Його завдання — передати картину подій, як вона є, без прикрас чи спотворень, навіть якщо це може бути некомфортно для влади чи певних груп населення. Це особливо важливо, коли мова йде про звірства або інші порушення міжнародного гуманітарного права, такі як обстріли мирних жителів чи використання заборонених методів ведення війни.

Для військової журналістики характерні й певні ризики. Журналісти, що працюють на передовій, піддаються реальним фізичним небезпекам, адже вони часто перебувають в безпосередній близькості до обстрілів, мін і інших загроз. Ці ризики вимагають спеціальної підготовки, яка дозволяє журналістам не лише

вижити, а й ефективно виконувати свою роботу в таких умовах. Зокрема, тренування з виживання в бойових умовах, вміння працювати з технікою в умовах бойових дій та оперативно передавати інформацію — важливі аспекти для військових журналістів.

Військова журналістика також грає важливу роль у формуванні громадської свідомості на міжнародному рівні. Через висвітлення подій на міжнародних аренах, вона може привернути увагу міжнародної спільноти до проблем конкретного конфлікту, забезпечити підтримку країнам, що зазнають агресії, або, навпаки, викликати критику певних дій з боку міжнародних організацій. Таким чином, військові журналісти можуть сприяти не лише внутрішньому, а й міжнародному розумінню і підтримці в умовах війни.

Військова журналістика є не лише інструментом передачі інформації, а й важливим фактором у формуванні історії. Журналісти, працюючи на фронті, фіксують події, які стають частиною історії не лише через свої об'єктивні характеристики, але й через суб'єктивну оцінку того, що відбувається. Тому матеріали, створені військовими журналістами, можуть мати значення не лише для поточної ситуації, але й для майбутнього покоління, яке на основі цих джерел буде формувати уявлення про ту чи іншу війну.[5, с.34].

Таким чином, військова журналістика є важливим елементом сучасної медіа-системи, що виконує функції інформування, патріотичного виховання, підтримки морального духу, а також документування та історичного фіксування подій. Вона має свою унікальну природу, що включає специфіку роботи в умовах бойових дій, етичні виклики та високу відповідальність за результат своєї роботи.

1.2. Історичний розвиток військової журналістики в Україні

Історичний розвиток військової журналістики в Україні має глибокі корені, що простягаються через кілька століть. Важливість цього феномену для

українського суспільства можна простежити через історичні етапи, починаючи з козацької доби і до сучасних збройних конфліктів. Військова журналістика завжди була невід'ємною частиною національної культури і політичного процесу, навіть коли український народ перебував під чужоземним впливом. З появою перших газет і журналів з'являється і потреба у висвітленні військових подій, які, в свою чергу, формували громадську думку.

Початок військової журналістики в Україні можна віднести до періоду козацької держави, коли в козацьких військах існували письмові документи та хроніки, які записували військові події. Зокрема, велися хроніки запорізького війська, де описувалися не лише бойові операції, а й соціально-політичне життя того часу. Ці хроніки мали свій особливий характер, поєднуючи факти з народною міфологією та героїчними наративами. Проте вони також служили важливим інструментом для формування національної ідентичності.[7, с.8].

Із розвитком друкованого слова в Україні в середині XVIII століття почали з'являтися перші періодичні видання, які стосувалися військових тем. Тоді ж з'явилися перші спроби створення інформаційних листівок, що висвітлювали події в армії та на фронті. Проте важливим кроком у становленні української військової журналістики стала Козацька Література, де пропагувалися ідеї військового братерства, ідеали боротьби за незалежність.

Невід'ємною частиною військової журналістики в Україні є дослідження війни, аналіз історичних конфліктів та освітлення боротьби за незалежність. Одним із знакових моментів у розвитку української військової журналістики стало висвітлення подій національно-визвольної боротьби українського народу в XVIII–XIX століттях, зокрема, під час повстань гайдамаків та боротьби з польським шляхетським пануванням. Ці події стали основою для багатьох публікацій, зокрема, в газетах, де розповідалося про зусилля українців здобути свободу.

З початком XX століття, коли Україна стала частиною Російської імперії, а потім і частиною Радянського Союзу, військова журналістика почала змінювати свою роль. В цей період з'явилася нова хвиля журналістики,

орієнтована на висвітлення героїзму на фронтах Першої світової війни та Української революції 1917–1921 років. Водночас радянська пропаганда почала використовувати військову журналістику для своїх ідеологічних цілей, створюючи позитивний образ радянського військовика.

Важливим етапом в історії військової журналістики в Україні став період Другої світової війни. Тоді журналісти відігравали важливу роль у висвітленні бойових дій, зокрема через публікації на фронті та зворотний зв'язок із цивільним населенням. На той час українська військова журналістика стала частиною загальносоюзної радянської медіа-системи, хоча на фронті працювали й українські журналісти, які фіксували переживання українського народу та бойові досягнення.

У часи радянської окупації України та в умовах тоталітарного режиму медіа, у тому числі військова журналістика, підпорядковувалися ідеологічному контролю. Тому роль української військової журналістики в цей період була обмежена, адже висвітлення подій мало чітко відповідати офіційній лінії Кремля. Тим не менш, в умовах репресій журналісти часто намагалися знайти можливості для відображення реальних подій через нетривіальні форми висвітлення.[9, с.24].

Особливе значення військова журналістика отримала після проголошення незалежності України в 1991 році. Після здобуття суверенітету українські медіа стали відновлювати свої національні традиції, зокрема, і у військовій журналістиці. З'явилися нові можливості для об'єктивного висвітлення військових подій, аналізу історичних конфліктів та просвітницької роботи серед громадян.

Уже на початку 2000-х років українські військові журналісти зіткнулися з необхідністю адаптувати свої методи роботи до сучасних медіа-технологій. Це стосувалося не тільки змін у технічному оснащенні, а й збільшення ролі інтернет-журналістики. Поява нових платформ для висвітлення подій дозволила більш оперативно реагувати на зміни в ситуації та надавати актуальні новини про бойові дії в Україні та світі.

З початком війни в Україні, розв'язаної Росією в 2014 році, військова журналістика в Україні пережила новий етап розвитку. Військові репортери стали незамінними учасниками інформування про бойові дії, працюючи як у тилу, так і безпосередньо на фронті. Вони висвітлювали події АТО (Антитерористичної операції), а згодом і операції Об'єднаних сил, надаючи українським і міжнародним медіа достовірну інформацію про ситуацію на сході країни.

Військові журналісти зіштовхуються з серйозними викликами: це не лише фізичні загрози, але й інформаційні війни. Вони працюють в умовах обмеження доступу до деяких територій, часто піддаються тиску з боку військових структур чи урядів, і одночасно повинні зберігати об'єктивність і незалежність. У цей період зростає потреба в спеціалізованих тренінгах для журналістів, що працюють на передовій, а також у посиленні нормативно-правового забезпечення медіа.[8, с.28].

Тому одним із важливих напрямів розвитку військової журналістики в Україні стало створення відповідних інфраструктур і навчальних програм для журналістів, що працюють в зоні конфлікту. Вони повинні бути навчено підготовлені до ризиків, що супроводжують їх роботу в умовах війни, і мати необхідні навички для збирання та обробки інформації в складних ситуаціях.

Українська військова журналістика також здобула популярність завдяки використанню новітніх технологій, зокрема дронів і супутникових знімків, що дозволяє більш точно і швидко фіксувати ситуацію на фронті. Відзначимо, що військова журналістика в Україні в умовах війни стала важливим інструментом для формування міжнародного ставлення до конфлікту, оскільки міжнародні новинні агентства часто використовують матеріали українських журналістів.

Таким чином, історія розвитку військової журналістики в Україні є складною і багатогранною. Вона охоплює різні етапи, від козацьких літописів до сучасних репортажів із зони бойових дій. Військова журналістика відіграє важливу роль у формуванні громадської думки, збереженні історичної пам'яті та сприянні розвитку демократичних процесів. Вона залишається важливим

елементом національної безпеки, а її роль в умовах війни стає ще більш значущою, оскільки інформування громадян про події на фронті є ключовим для забезпечення підтримки з боку населення.

Продовжуючи розгляд історії розвитку військової журналістики в Україні, важливо зазначити, що вивчення цієї теми займало важливе місце в українських наукових колах. Після проголошення незалежності країни розпочалася активна наукова діяльність, спрямована на аналіз еволюції медіа, зокрема в контексті військових журналістських практик. Історія військової журналістики не лише привернула увагу дослідників, але й сприяла розвитку окремих галузей медіазнавства.[7, с.44].

Серед українських учених, які займалися вивченням військової журналістики, особливу увагу слід звернути на роботи таких науковців, як Олександр Яременко, Олександр Костюк, та Віктор Мартинюк. Олександр Яременко, зокрема, в своїх працях аналізував розвиток журналістики в умовах збройних конфліктів та її роль у війнах, які відбувалися на території України. У своїх дослідженнях він акцентував увагу на тому, як зміни в політичній ситуації та трансформація медіапростору впливали на функції журналістики в умовах війни.

Олександр Костюк, відомий український медіаексперт, зробив значний внесок у розуміння ролі медіа в контексті національної безпеки та військових конфліктів. Його праці охоплюють питання інформаційної війни, впливу медіа на громадську думку та формування іміджу війни. Він наголошує на важливості журналістських практик, орієнтованих на об'єктивне висвітлення подій, оскільки засоби масової інформації стають важливим інструментом як для місцевих, так і для міжнародних акторів у ситуаціях збройних конфліктів.

Віктор Мартинюк також зробив важливі кроки у вивченні української військової журналістики, зокрема в умовах гібридної війни, що розгортається з 2014 року. Він звертав увагу на зміну ролі журналістів в умовах нових інформаційних технологій та важливість інтеграції військових репортерів у загальний медіапроцес. Мартинюк, у своїх наукових роботах, окреслив нові

виклики, що постають перед військовими журналістами, зокрема підвищену небезпеку роботи на фронті, а також складність в управлінні інформаційними потоками в умовах конфлікту.

Також важливими є дослідження щодо формування медійного простору в Україні під час та після війни на сході країни. Відзначимо праці таких вчених, як Іван Гриценко та Лариса Мельник, які досліджують специфіку української журналістики у часи гібридних війн. Гриценко в своїх статтях аналізує стратегічні комунікації держави в умовах війни, а також розглядає питання захисту інформаційного простору та протидії фальшивим новинам і пропаганді.

На особливу увагу заслуговують роботи Марини Лебедевої, яка досліджує роль української військової журналістики в контексті культурної пам'яті та національної ідентичності. Вона акцентує увагу на тому, як військова журналістика може стати важливим фактором для збереження пам'яті про події війни та формування національної самосвідомості. Її роботи також звертають увагу на вплив інформаційних технологій на журналістську практику, зокрема в умовах бойових дій.[10, с.47].

Протягом останніх десятиліть спостерігається значне зростання інтересу до вивчення української військової журналістики на міжнародному рівні. Багато іноземних науковців, зокрема з Великої Британії та США, звертали увагу на роль українських журналістів в умовах війни. Їх дослідження допомагають поглибити розуміння специфіки медіапрактик, що застосовуються в Україні в умовах збройних конфліктів, а також дозволяють порівняти український досвід з іншими країнами, які переживають подібні ситуації.

Дослідження української військової журналістики також не оминули питання взаємодії медіа з державними структурами в умовах війни. Багато дослідників наголошують на важливості взаємодії журналістів із військовими підрозділами та органами влади, оскільки це дозволяє більш точно й оперативно надавати інформацію про ситуацію на фронті. Під час гібридних війн і збройних конфліктів важливим є не лише об'єктивне висвітлення подій, а й ефективність інформаційних стратегій.

Сучасні дослідження також торкаються проблеми прав журналістів під час виконання їхніх обов'язків у зоні конфлікту. За словами деяких дослідників, зокрема Володимира Кононенка, однією з основних проблем, з якими стикаються військові журналісти, є ризик бути затриманими чи заарештованими з боку різних силових структур. Це може призвести до значних обмежень у їхній діяльності та впливати на об'єктивність інформації, яка надається громадськості. Важливим напрямком для подальших досліджень є також вивчення того, як зміни в міжнародному праві стосуються ролі журналістів на війні. Тому однією з важливих тем для українських науковців стає аналіз міжнародних норм щодо захисту журналістів у зонах бойових дій, а також вивчення механізмів співпраці між журналістами та міжнародними правозахисними організаціями.[12, с.54].

Дослідження військової журналістики в Україні виявляє складність та багатогранність цієї сфери. Вона включає в себе не тільки технічні аспекти роботи журналістів, але й етичні, правові та політичні питання, що виникають під час виконання професійних обов'язків у складних умовах. З огляду на те, що Україна наразі перебуває в стані війни, ці дослідження мають особливе значення для розвитку сучасної медіа-культури та захисту прав журналістів.

Завдяки діяльності українських дослідників ми маємо більш глибоке розуміння того, як військова журналістика в Україні розвивалася і як вона взаємодіє з різними сферами суспільного життя. Тому можна стверджувати, що військова журналістика в Україні сьогодні є не лише важливим елементом інформаційного простору, але й важливим фактором національної безпеки та самосвідомості.

1.3. Специфіка професійної діяльності журналіста в умовах воєнного конфлікту

Професійна діяльність журналіста в умовах воєнного конфлікту є складною та багатоаспектною. Це не тільки технічна діяльність із подачі інформації, але й глибокий моральний та етичний вибір, який здійснює журналіст, перебуваючи на передовій. Військові журналісти стикаються з низкою унікальних викликів, що відрізняють їхню діяльність від звичайної журналістської роботи в мирний час. Перш за все, це стосується не тільки безпосереднього ризику для життя, але й необхідності об'єктивно подавати події в умовах обмеженого доступу до правдивої інформації.

Однією з основних специфік журналістської діяльності під час війни є баланс між об'єктивністю та необхідністю висвітлення подій, що можуть вплинути на громадську думку. Журналісти мають завжди бути свідомими того, як їхня інформація буде сприйнята різними соціальними групами, політичними силами та міжнародною спільнотою. У умовах конфлікту важливо забезпечити таку подачу фактів, яка не буде сприяти розпалюванню насильства або дезінформації, але водночас буде неупереджено інформувати про події на фронті та в тилу.[11, с.52].

Військові журналісти працюють у постійно змінюваних умовах, де інформація може бути заздалегідь цензурована або спотворена різними учасниками конфлікту. Це ставить перед ними завдання — знаходити джерела інформації, які можна перевірити та підтвердити, при цьому не наражаючи себе на небезпеку. Зокрема, важливо відзначити, що журналісти, які працюють на територіях конфлікту, часто мають обмежений доступ до правдивих і незалежних джерел, оскільки в умовах війни правду часто змінюють з метою пропаганди чи маніпуляцій.

Крім того, особливості роботи журналістів у зоні конфлікту включають також постійну роботу з ризиками, пов'язаними з фізичною безпекою. Військові журналісти часто перебувають у зонах активних бойових дій, де можуть піддаватися прямій загрозі з боку обстрілів, мін, а також інші ризики, такі як захоплення в полон або навіть загибель. В таких умовах журналісти повинні мати спеціальну підготовку та обладнання, яке дозволяє забезпечити їхню безпеку.

Не менш важливим є аспект етики у професійній діяльності військового журналіста. У воєнний час журналісти мають відповідати за достовірність і точність поданої інформації, особливо коли йдеться про травмуючі, жахливі події, що супроводжують конфлікти. Журналісти повинні дотримуватися етичних норм, зокрема таких як повага до жертв війни, їхніх родин, уникання сенсаційних заголовків, що можуть викликати зайві стреси або страхи серед населення.

Діяльність журналістів також може мати психологічні наслідки, адже вони часто є свідками людських трагедій, страждань і жорстокості війни. Психологічний стрес, який переживають журналісти, що працюють у зоні бойових дій, може бути дуже високим, адже постійна загроза життю та свідчення руйнівних наслідків війни не можуть не впливати на психічний стан людини. Тому важливо забезпечити професіоналів відповідними методами підтримки та допомоги, щоб вони могли продовжувати працювати та виконувати свою місію.[14, с.63].

Іншим аспектом роботи журналіста в умовах війни є комунікація з іншими медіа та організаціями. Військові журналісти часто працюють у партнерстві з міжнародними організаціями, такими як Організація Об'єднаних Націй, Червоний Хрест та інші правозахисні організації, що мають за мету забезпечення прав людини та гуманітарної допомоги. Важливою складовою є також співпраця з іншими журналістами, які працюють у зоні конфлікту, щоб обмінюватися інформацією та підтримувати одне одного в умовах бойових дій.

Необхідно відзначити, що воєнна журналістика потребує від журналістів особливої професійної підготовки, що включає як фізичну, так і психологічну стійкість. Підготовка включає навчання щодо роботи в екстремальних умовах, поводження з технікою та обладнанням, безпекові заходи в умовах бойових дій, а також особливості перевірки інформації та боротьби з пропагандою.

У важливих аспектах роботи журналістів також проявляється питання прав людини і свободи слова. Журналісти в умовах конфлікту часто опиняються в ситуаціях, коли їм доводиться балансувати між бажанням забезпечити свободу

інформації і необхідністю зберігати національну безпеку. Оскільки в умовах війни держави можуть вводити обмеження на свободу преси або інформацію, військові журналісти повинні бути готовими працювати в умовах цензури або обмеженого доступу до інформації.

Технології також відіграють важливу роль у діяльності військових журналістів. Сучасні засоби зв'язку, такі як супутниковий інтернет, мобільні додатки для обміну повідомленнями, камери високої чіткості, безпілотні літальні апарати та інші інноваційні інструменти, дають можливість журналістам збирати інформацію та передавати її в реальному часі. Це не лише збільшує швидкість отримання та поширення новин, але й дозволяє більш детально відстежувати ситуацію на фронті, а також безпечно взаємодіяти з іншими джерелами інформації.[16].

Окремою темою є інформаційна війна, що є невід'ємною частиною сучасних збройних конфліктів. У цьому контексті журналісти, які працюють у зоні бойових дій, повинні бути готовими не лише до викликів реальної війни, а й до боротьби з дезінформацією. Фальшиві новини та пропагандистські повідомлення можуть не менш серйозно впливати на хід війни, ніж фізичні дії на фронті. Журналісти мають здатність виступати як мішені для маніпуляцій або вразливі до маніпуляцій з боку різних зацікавлених сторін.

Серед важливих завдань журналіста під час війни є також розповідь історій людської стійкості та відваги. Журналісти не тільки документують стратегії та тактики воєнних дій, але й фіксують історії жертв війни, героїв на передовій, звичайних людей, які намагаються вижити в умовах війни. Такі репортажі дозволяють зберігати пам'ять про події, в яких люди проявляють свою гідність, незламність духу та прагнення до миру.

Таким чином, професійна діяльність журналістів в умовах воєнного конфлікту — це не лише фізична присутність у зоні бойових дій, а й важливе місце в структурі соціальних процесів, таких як боротьба за правду, за збереження миру, за право людини на інформацію. Журналісти в умовах війни виконують завдання, що виходять далеко за межі звичайної роботи, ставлячи

себе під загрозу для того, щоб інформувати світ і дати можливість людям зрозуміти правду про те, що відбувається в зонах конфлікту.

Професійна діяльність журналістів у умовах воєнного конфлікту постає як виклик, що вимагає не лише високої кваліфікації, а й великої відповідальності, етичної стійкості та психічної витривалості. Військові журналісти, перебуваючи на передовій, повинні працювати в умовах, де найменші помилки можуть призвести до серйозних наслідків, і це стосується як особистої безпеки, так і загальної картини того, як сприймається конфлікт в цілому. Одним із важливих аспектів роботи журналіста в умовах війни є можливість оперативно реагувати на швидко змінювану ситуацію та надавати точну, об'єктивну інформацію, яка може бути критично важливою для громадськості.

Перша складність, з якою стикаються журналісти в умовах воєнного конфлікту, — це забезпечення об'єктивності. У ситуаціях, коли країна перебуває у стані війни, інформація часто стає частиною пропаганди, і журналісту важливо розуміти, коли йому слід виступати як нейтральний спостерігач, а коли як активний учасник процесів, що відбуваються. Як правило, журналісти мають можливість працювати на нейтральних позиціях, але бувають ситуації, коли їм доводиться обирати між інтересами суспільства та особистою безпекою.[15, с.44].

Одним із головних завдань військових журналістів є збір та перевірка фактів. В умовах війни журналіст не має змоги звернутися до численних незалежних джерел, і тому факти, що надаються іншими учасниками конфлікту, мають бути ретельно перевірені. Журналісти повинні мати навички аналізу інформації, використовуючи інноваційні технології, а також досвід для виявлення дезінформації, яка може суттєво спотворити реальну картину подій.

Для того, щоб забезпечити точність та правдивість інформації, журналісти часто використовують різноманітні методи підтвердження фактів, зокрема перевірку через супутникові знімки, аналіз відкритих джерел, свідчення очевидців та експертів, а також власний досвід роботи на місці подій. Крім того,

важливим є моніторинг контенту, створеного іншими медіаорганізаціями, щоб уникнути дублювання неправдивих новин.

Особливістю роботи журналіста в умовах війни є також необхідність уникати сенсаціоналізму. Під час висвітлення війни надзвичайно важливо не зловживати трагедіями та людськими стражданнями в ім'я сенсаційного ефекту. Журналісти повинні зберігати етичний баланс між правдою та відчуттям міри, щоб не завдати зайвої шкоди потерпілим, чиї страждання можуть бути ще більше посилені через некоректну або спрощену подачу інформації.[13, с.50].

Професійна діяльність журналістів також вимагає від них постійного перебування у готовності до змін у ситуації. Бойові дії можуть розгортатися дуже швидко, і журналісту необхідно володіти навичками швидкої адаптації та готовності змінювати план роботи, щоб забезпечити оперативне висвітлення важливих подій. Крім того, журналісти мають бути готовими до постійної зміни їхніх робочих умов. Зокрема, їм необхідно працювати в екстремальних умовах, у тому числі в умовах обстрілів, а також при пошкодженні комунікацій, що вимагає швидкої реакції та вирішення проблемних ситуацій на місці.

Нещодавно стало очевидним, що в умовах війни великим викликом стає питання безпеки журналістів. Військові журналісти часто стикаються з фізичною загрозою для їхнього життя, і їхня безпека потребує належної підготовки та захисту. Спеціальні організації та медіа-компанії розробляють для своїх працівників тренінги, які допомагають їм навчатися правильно поводитися під час активних бойових дій, а також використовувати захисне обладнання. Окрім того, журналісти повинні мати доступ до спеціальних засобів зв'язку, які дозволяють залишатися в безпеці та не втратити зв'язок з редакцією або іншими працівниками.

Не менш важливим є емоційне та психологічне здоров'я журналістів, що працюють в умовах воєнних конфліктів. Вони часто є свідками драматичних і трагічних подій, що можуть мати психологічні наслідки. Напружена ситуація, постійний стрес, травмуючі свідчення все це накладає відбиток на психічне здоров'я журналіста. Тому важливо, щоб медіаорганізації та відповідні

структури надавали своєчасну психологічну підтримку своїм працівникам, щоб вони могли продовжувати виконувати свою місію без втрат для власного психічного стану.

Іншим аспектом роботи військового журналіста є використання новітніх технологій. Сучасні методи збору та передачі інформації дозволяють журналістам працювати в умовах бойових дій значно ефективніше. Безпілотники, мобільні технології для зйомки та супутникові знімки стали невід'ємною частиною діяльності журналістів. Вони можуть використовувати ці технології для моніторингу ситуації, а також для отримання інформації про розвиток подій, що перебувають на відстані. Це дає можливість не лише отримати інформацію в реальному часі, але й передавати її без ризику потрапити в небезпечні зони.[17, с.41-44].

Особливе значення має також співпраця з міжнародними журналістами та організаціями. Оскільки в умовах війни один журналіст може мати обмежений доступ до об'єктивної інформації, важливо обмінюватися даними та працювати з міжнародними медіа, які мають можливість працювати в нейтральних зонах, а також співпрацювати з міжнародними правозахисними організаціями, що допомагають документувати порушення прав людини. Це сприяє отриманню більш повної та всебічної картини подій на фронті, а також створює міжнародну солідарність.

Серед новітніх викликів, з якими стикаються журналісти, є й боротьба з фальшивими новинами та дезінформацією. В умовах війни не тільки офіційні джерела, а й неформальні сили використовують інформацію як зброю. Військові журналісти мають постійну загрозу стати жертвами дезінформаційних кампаній, що може серйозно вплинути на хід подій. Важливим завданням журналістів є робота з відкритими джерелами, аналіз їх достовірності та уникнення поширення неправдивої інформації.

Журналісти також повинні враховувати моральні аспекти своєї роботи. Кожен репортаж, кожен сюжет може мати серйозні наслідки для людей, що беруть у ньому участь. Це особливо важливо, коли йдеться про інформацію про

загибель, поранення або інші трагедії. Військові журналісти мають стежити за тим, щоб їхня робота не лише інформувала, але й не завдавала зайвого болю тим, хто вже пережив страждання.[19, с.24].

Підсумовуючи, можна сказати, що професійна діяльність журналіста в умовах воєнного конфлікту є надзвичайно важливою і складною. Це поєднання об'єктивності, етики, фізичної безпеки та швидкої реакції на змінювані ситуації. Важливо пам'ятати, що журналістика під час війни — це не просто робота, це місія, що вимагає від кожного журналіста високого рівня професіоналізму, етичної стійкості і самовіддачі.

РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВОЄННИХ ДІЙ ЧЕРЕЗ МЕДІА

2.1. Роль журналістики у формуванні суспільної думки під час війни

Воєнна журналістика - це особлива галузь журналістської діяльності, яка фокусується на висвітленні збройних конфліктів, їх причин, перебігу та наслідків. У сучасному інформаційному просторі воєнні журналісти виконують не лише функцію інформування, але й стають активними учасниками формування суспільної свідомості та національної безпеки держави.

Інформаційне забезпечення під час війни характеризується комплексною взаємодією різних медіа-платформ, державних інституцій та суспільства. Ця система покликана забезпечувати населення достовірною інформацією, протидіяти ворожій пропаганді та підтримувати моральний дух громадян. Ефективність такого забезпечення значною мірою залежить від професіоналізму журналістів та їхньої здатності працювати в екстремальних умовах. Медіапростір у воєнний час трансформується у стратегічний ресурс національної безпеки. Журналісти стають не просто спостерігачами подій, а й важливими учасниками інформаційного протистояння, де кожне слово та кожен репортаж можуть мати значний вплив на перебіг конфлікту та суспільні настрої.[20, с.13].

Формування суспільної думки під час війни відбувається через складну систему комунікаційних каналів, де традиційні медіа взаємодіють із соціальними мережами та новими медіа-платформами. Це створює багатовимірний інформаційний простір, де кожен канал комунікації має свою специфіку та цільову аудиторію.

Професійна етика військового журналіста вимагає особливого підходу до висвітлення подій. Журналісти мають дотримуватися балансу між правом суспільства на інформацію та вимогами національної безпеки, не розголошуючи даних, які можуть зашкодити військовим операціям або цивільному населенню.

Достовірність інформації стає критично важливою під час війни. Журналісти повинні ретельно перевіряти кожен факт, уникати поширення чуток

та дезінформації, яка може викликати паніку або дезорієнтувати суспільство. Це вимагає розвиненої системи факт-чекінгу та верифікації даних.

Психологічний вплив медіа на суспільство під час війни має особливе значення. Журналістські матеріали можуть як підтримувати моральний дух населення, так і викликати депресивні настрої. Тому важливо знаходити баланс між відвертим висвітленням подій та збереженням психологічної стійкості аудиторії.

Міжнародний аспект воєнної журналістики відіграє важливу роль у формуванні глобального розуміння конфлікту. Журналісти стають мостом між країною, що перебуває у стані війни, та міжнародною спільнотою, формуючи сприйняття подій на світовій арені.

Технологічні можливості сучасних медіа дозволяють здійснювати пряму трансляцію подій з місця бойових дій. Це створює ефект присутності та безпосередньої участі аудиторії у подіях, що суттєво впливає на формування суспільної думки та емоційне сприйняття війни. Аналітична журналістика під час війни набуває особливого значення. Глибокий аналіз подій, їх причин та можливих наслідків допомагає суспільству краще розуміти ситуацію та формувати більш зважену позицію щодо конфлікту.[21, с.49].

Роль соціальних мереж у воєнний час трансформується - вони стають не лише платформою для обміну інформацією, але й інструментом мобілізації суспільства, координації волонтерської допомоги та протидії ворожій пропаганді. Візуальний контент у воєнній журналістиці має особливе значення. Фотографії та відеоматеріали з місця подій створюють потужний емоційний вплив на аудиторію та формують візуальну історію конфлікту для майбутніх поколінь.

Культура споживання інформації під час війни вимагає від аудиторії критичного мислення та медіаграмотності. Журналісти відіграють важливу роль у формуванні цих навичок, допомагаючи аудиторії відрізняти факти від пропаганди.

Регіональні особливості висвітлення війни можуть суттєво відрізнятися залежно від близькості до зони конфлікту. Місцеві медіа часто стають першоджерелом інформації про події та відіграють ключову роль у формуванні локальної суспільної думки.

Гендерний аспект військової журналістики заслуговує окремої уваги. Жінки-журналістки часто привносять особливий погляд на висвітлення конфлікту, звертаючи увагу на гуманітарні аспекти та вплив війни на цивільне населення.

Економічний вплив війни на медіаіндустрію створює додаткові виклики для журналістів. Зміна рекламного ринку, скорочення фінансування та технічні складнощі роботи в зоні конфлікту вимагають адаптації бізнес-моделей ЗМІ.

Мова ворожнечі та етичні дилеми стають особливо актуальними під час висвітлення військових конфліктів. Журналісти мають знаходити баланс між емоційною подачею матеріалу та збереженням професійних стандартів.

Роль журналістських розслідувань у воєнний час набуває нового значення. Вони допомагають викривати військові злочини, корупцію у військовій сфері та інші важливі аспекти, що впливають на перебіг конфлікту.

Взаємодія між військовими прес-службами та цивільними журналістами формує особливу екосистему воєнної журналістики. Це партнерство має забезпечувати баланс між відкритістю інформації та збереженням військової таємниці.[20, с.66].

Інформаційна гігієна стає критично важливою під час війни. Журналісти відіграють ключову роль у формуванні культури споживання інформації та протидії інформаційним маніпуляціям.

Документування воєнних злочинів стає важливою функцією журналістів під час війни. Їхні матеріали часто стають доказовою базою для майбутніх міжнародних трибуналів та історичних досліджень.

Роль новітніх технологій у воєнній журналістиці постійно зростає. Використання дронів, супутникових знімків та інших технічних засобів дозволяє отримувати унікальні матеріали та верифікувати інформацію.

Психологічна підтримка самих журналістів, які працюють у зоні конфлікту, стає важливим аспектом організації роботи медіа. Професійне вигорання та посттравматичний стресовий розлад є серйозними викликами для військових кореспондентів.

Пост-конфліктна журналістика відіграє важливу роль у процесі примирення та відновлення суспільства. Медіа мають сприяти формуванню конструктивного діалогу та подоланню наслідків війни.

Міждисциплінарний підхід у воєнній журналістиці стає все більш актуальним. Журналісти мають володіти знаннями з військової справи, міжнародного права, психології та інших дисциплін для якісного висвітлення подій.

Особливу роль у формуванні суспільної думки під час війни відіграють воєнні кореспонденти, які безпосередньо працюють у зоні бойових дій. Їхні репортажі стають першоджерелом інформації для суспільства та формують розуміння реальної ситуації на фронті. Як зазначає фотожурналіст Associated Press Єфрем Лукацький, українські журналісти постійно перебувають у стані війни, що створює особливий контекст їхньої роботи та впливає на характер висвітлення подій.[30].

Досвід воєнних кореспондентів демонструє унікальність роботи українських журналістів в умовах війни. За словами журналістки 5-го каналу Євгенії Китаївої, яка висвітлює війну з 2015 року, українські воєнкори працюють у надзвичайно складних умовах: "Ми перебуваємо там, де й військові, але не маємо зброї. В якийсь момент це може бути дуже страшно". Це свідчення підкреслює особливу відповідальність журналістів у зоні бойових дій.[36].

Трансформація журналістської роботи після повномасштабного вторгнення яскраво простежується у досвіді Ірини Сампан, воєнної журналістки та колишньої головної редакторки військового радіо "Армія ФМ". Вона підкреслює, що зникло чітке розмежування між фронтом і тилом, що суттєво впливає на характер роботи журналістів та їхню здатність відновлюватися після відряджень у зону бойових дій[31].

Воєнні кореспонденти стають свідками найтрагічніших подій війни, що накладає особливий відбиток на їхні матеріали та впливає на формування суспільного сприйняття конфлікту. Фотокореспондент Стас Юрченко описує різницю між звичайною роботою та документуванням воєнних злочинів, зокрема в Ізюмі, де журналістам довелося фіксувати наслідки масових поховань.[34].

Вплив воєнної журналістики на суспільну свідомість посилюється через особисту залученість журналістів до подій. Як зазначає журналістка Олена Максименко, після початку повномасштабного вторгнення значно розширилася географія роботи - від Донецької та Луганської областей до Харківської, Миколаївської, Херсонської та Запорізької, що дозволяє створювати більш повну картину війни.[47].

Важливим аспектом роботи воєнних кореспондентів є їхня здатність балансувати між професійним обов'язком та емоційним навантаженням. Воєнкор "Радіо Свобода" Мар'ян Кушнір відзначає суттєве зростання інтенсивності бойових дій та розширення спектру озброєнь, що вимагає від журналістів додаткових знань та навичок для адекватного висвітлення подій.[30].

Особливу роль у формуванні суспільної думки відіграє візуальна журналістика. За словами Єфрема Лукацького, найскладнішими були зйомки в Бучі під час ексгумації тіл загиблих. Такі матеріали мають потужний вплив на суспільну свідомість та формують розуміння масштабів трагедії війни[32].

Журналістська робота в умовах війни вимагає особливого підходу до висвітлення травматичного досвіду Любомира Ремажевська, яка перекваліфікувалась у воєнну репортерку у 2022 році, підкреслює складність роботи з історіями втрат, особливо коли йдеться про загибель цивільних, зокрема дітей[40].

Важливим аспектом роботи воєнних кореспондентів є їхня роль у підтримці морального духу суспільства. Як зазначає журналістка Ольга Омелянчук, необхідно знаходити баланс між висвітленням трагічних подій та підтримкою віри в перемогу, що відображається у виборі тем та способі подачі матеріалу[46].

Особливістю роботи українських воєнних кореспондентів є їхня глибока емоційна залученість до подій. Настя Станко з "Громадського" зазначає, що загибель героїв репортажів має сильний емоційний вплив на журналістів, що відображається у характері їхніх матеріалів та формує особливий підхід до висвітлення війни [44].

Важливу роль у формуванні суспільної думки відіграє документальна журналістика. Андрій Цаплієнко, який працював над документальними фільмами про війну, демонструє, як глибоке занурення в тему допомагає створювати матеріали, що формують розуміння причин та наслідків конфлікту[48].

Воєнні кореспонденти часто стають свідками героїзму українських військових, що відображається в їхніх матеріалах. Єфрем Лукацький підкреслює: "Мені важко від того, що я повертаюсь, а вони залишаються в цих окопах. І весь час переживаю, як вони, чи живі, чи не поранені. Це дуже важко сприймати, тому що там зараз найкращі люди [32].

Професійна етика воєнних кореспондентів вимагає особливої уваги до безпеки інформації. Євгенія Китаїва наголошує на важливості балансу між інформуванням суспільства та збереженням військової таємниці, що впливає на характер подачі матеріалів[36].

Значну роль у формуванні суспільної думки відіграє висвітлення гуманітарних аспектів війни. Наталія Нагорна, спеціальна кореспондентка ТСН, зосереджується на висвітленні історій про родини і побут бійців, про поранених та постраждалих, що допомагає суспільству краще розуміти людський вимір війни[45].

Важливим аспектом роботи воєнних кореспондентів є їхня роль у протидії дезінформації. Мар'ян Кушнір підкреслює важливість верифікації інформації та професійного підходу до висвітлення подій, що допомагає суспільству формувати об'єктивне розуміння ситуації.[42].

Особливу роль у формуванні суспільної думки відіграє аналітична журналістика. Андрій Цаплієнко у своїй книзі "Три війни" зазначає: "В часи змін

яскраві слова розлітаються зі швидкістю кулеметних трасерів", підкреслюючи важливість точного та виваженого висвітлення подій. [24.]

Воєнні кореспонденти часто стають свідками відновлення звільнених територій. Стас Козлюк наголошує на важливості висвітлення не лише бойових дій, але й процесів відбудови та повернення до мирного життя, що формує у суспільства розуміння перспектив post-conflict відновлення [51].

Важливим аспектом роботи воєнних кореспондентів є висвітлення волонтерського руху. Стас Юрченко підкреслює важливість показу того, як допомога волонтерів реально впливає на ситуацію на фронті, що сприяє підтримці волонтерського руху суспільством. [34].

Особливу роль у формуванні суспільної думки відіграє висвітлення міжнародної підтримки України. Ірина Сампан зазначає важливість показу міжнародної солідарності та допомоги, що впливає на моральний дух суспільства та розуміння глобального контексту війни.[37].

Значну роль у формуванні суспільної думки відіграє висвітлення технологічних аспектів війни. Єгор Логінов з "Радіо Свобода" наголошує на важливості розуміння суспільством нових видів озброєнь та їх впливу на перебіг бойових дій.[58].

Особливе значення має висвітлення процесів адаптації суспільства до умов війни. Олена Максименко підкреслює важливість показу того, як українці пристосовуються до нових реалій, що допомагає формувати розуміння колективної стійкості.[47].

Особливу роль відіграє висвітлення культурних аспектів війни. Андрій Цаплієнко у своїх роботах показує, як війна впливає на культурну ідентичність та національну самосвідомість українців, що формує розуміння глибинних трансформацій суспільства.

2.2. Особливості висвітлення воєнних подій у різних типах медіа

Висвітлення воєнних подій у сучасних медіа характеризується багатоканальністю та різноманітністю форматів подачі інформації. Медіа платформа (mediaplatform) - це інтегрована система поширення інформації, що включає технічні засоби передачі даних, редакційну політику та специфічні формати контенту. У контексті висвітлення війни кожна платформа має свої унікальні характеристики та можливості впливу на аудиторію.

Телевізійні медіа залишаються одним із найвпливовіших каналів інформування про воєнні події, зокрема в Україні. Такі телеканали як "1+1", "Суспільне", "ICTV" та "24 канал" створили систему цілодобового інформування про перебіг бойових дій, використовуючи формат прямих включень, аналітичних програм та документальних проєктів. Британські телеканали BBC News та Sky News також приділяють значну увагу висвітленню війни в Україні, фокусуючись на міжнародному контексті подій та їх впливі на глобальну безпеку.

Онлайн-медіа, які характеризуються високою оперативністю та мультимедійністю, стали ключовою платформою для висвітлення воєнних подій. Українські інформаційні портали такі як "Українська правда"[54], "НВ"[43], та "Liga.net"[39], запровадили спеціальні формати подачі воєнних новин, включаючи інтерактивні карти бойових дій, онлайн-хроніки та візуалізацію даних. Британські онлайн-видання The Guardian та The Independent [33] використовують лонгріди та мультимедійні проєкти для глибокого аналізу української кризи.

Соціальні мережі сформували новий тип воєнної журналістики - "громадянський репортаж" (citizen journalism), який характеризується миттєвістю передачі інформації та персоналізованим підходом до висвітлення подій. Українські Telegram-канали стали важливим джерелом оперативної інформації, а Twitter та Facebook перетворились на платформи для міжнародної комунікації та поширення свідчень очевидців.<https://www.telegraph.co.uk/world-news/ukraine-war/>

Друковані медіа, незважаючи на загальний тренд діджиталізації, зберігають важливу роль у формуванні глибокого розуміння воєнних подій. Українські видання "День", "Дзеркало тижня" та "Український тиждень" пропонують аналітичні матеріали та журналістські розслідування. Британські The Times та The Financial Times фокусуються на економічних та геополітичних аспектах конфлікту.

Спеціалізовані військові медіа формують окремий сегмент інформаційного простору. "АрміяInform [26] в Україні та Jane's Defence Weekly у Великій Британії забезпечують професійне висвітлення військово-технічних аспектів конфлікту, використовуючи експертну аналітику та спеціалізовану термінологію.

Подкасти як відносно новий формат медіа набули особливого значення у висвітленні війни. Український подкаст "Війна" від "Української правди" та британський "Ukraine: The Latest" від The Telegraph пропонують глибокий аналіз подій у форматі, зручному для сприйняття широкою аудиторією.

Документальна журналістика відіграє особливу роль у створенні історичного наративу війни. Проєкти "Слідами війни" від українського суспільного мовника та документальні фільми BBC документують воєнні злочини та їх наслідки для майбутніх поколінь.

Інфографіка та візуалізація даних стали важливим інструментом подачі інформації про війну. Українське видання "Texty.org.ua" та британський The Economist створюють детальні візуальні матеріали, що допомагають аудиторії краще розуміти масштаби та динаміку конфлікту.

Мультимедійні лонгріди як формат дозволяють створювати комплексні матеріали про війну. Проєкти "Українського інституту національної пам'яті" та спеціальні репортажі Reuters поєднують текст, відео, фото та інтерактивні елементи для створення повної картини подій.

Фотожурналістика залишається одним із найпотужніших інструментів висвітлення війни. Роботи українських фотографів для агентства УНІАН та британських фотокореспондентів The Guardian створюють візуальну історію

конфлікту, фіксуючи як драматичні моменти бойових дій, так і повсякденне життя під час війни.

Журналістика даних (data journalism) дозволяє аналізувати та візуалізувати масштабні дані про війну. Проєкти української редакції VoxUkraine та британської дослідницької організації Bellingcat використовують відкриті дані для розслідування воєнних злочинів та верифікації інформації.

Інтерактивні медіа формати дозволяють залучати аудиторію до глибшого розуміння подій війни. Українська платформа "Новинарня" та британський проєкт BBC News Labs створюють інтерактивні карти, тайм-лайни та візуалізації, що дозволяють користувачам самостійно досліджувати інформацію про конфлікт. [20, с.33].

Мобільні додатки стали важливим каналом поширення інформації про війну. Додаток "Повітряна тривога" в Україні та новинні додатки британських медіа забезпечують миттєве інформування про критичні події та загрози.

Стрімінгові платформи дозволяють транслювати події війни в режимі реального часу. Українські медіа активно використовують YouTube та інші платформи для прямих трансляцій з місць подій, а британські медіа створюють документальні серіали про війну для стрімінгових сервісів.

Кожен тип медіа має свої особливості у висвітленні воєнних подій, що створює багатовимірну картину конфлікту. Важливо відзначити, що успішне інформування суспільства про війну вимагає комплексного використання різних медіа платформ, враховуючи їх специфіку та потреби різних аудиторій.

Virtual Reality (VR) та Augmented Reality (AR) технології відкривають нові можливості для висвітлення воєнних подій. Українські та британські медіа експериментують з цими форматами для створення імерсивного досвіду, що дозволяє аудиторії краще зрозуміти реалії війни.

Важливим аспектом сучасного медіа-висвітлення війни є крос-платформність та інтеграція різних форматів. Українські та британські медіа створюють контент, який може бути адаптований для різних платформ, максимізуючи охоплення аудиторії та ефективність інформування.

Особливої уваги заслуговує розвиток спеціалізованих воєнних каналів у месенджерах. Telegram-канали українських військових підрозділів, зокрема офіційні канали Генерального штабу ЗСУ та окремих бригад, створили новий формат оперативного інформування про перебіг бойових дій. Британські військові експерти також активно використовують цю платформу для поширення аналітичних матеріалів та оцінок ситуації на фронті.

Важливим аспектом сучасного медіа-ландшафту стала поява спеціалізованих YouTube-каналів, присвячених військовій тематиці. Українські проєкти "Мілітарний" та "Оперативний ЗСУ" створюють детальні аналітичні огляди бойових дій, використовуючи супутникові знімки та графічні реконструкції подій. Британські канали на кшталт "Military Update" та "Combat Footage" зосереджуються на технічних аспектах сучасної війни.[17, с.55].

Особливе місце в системі воєнних медіа займають блоги військовослужбовців та волонтерів. Ці персональні канали комунікації дозволяють отримувати інформацію "з перших рук", створюючи унікальний контент, що поєднує особистий досвід з професійним аналізом ситуації. Британські військові експерти та журналісти також ведуть персональні блоги, де діляться своїм баченням розвитку конфлікту.

Інноваційним напрямком у висвітленні воєнних подій стало використання штучного інтелекту для аналізу даних. Українські аналітичні центри, такі як "Центр оборонних стратегій", використовують AI-технології для обробки великих масивів інформації та прогнозування розвитку ситуації. Британські дослідницькі організації, зокрема RUSI (Royal United Services Institute) <https://rusi.org/explore-our-research/regions-and-themes/ukraine>, також активно впроваджують ці технології у свої аналітичні матеріали.

Трансформація традиційних новинних форматів під впливом війни призвела до появи нових жанрів журналістики. "Бойові щоденники" та "фронтові репортажі" набули нових форм подачі, поєднуючи текстові матеріали з відео-контентом та інтерактивними елементами. Британські медіа адаптували ці формати для міжнародної аудиторії, створюючи мультимовні версії матеріалів.

Розвиток мобільної журналістики призвів до появи спеціалізованих додатків для висвітлення воєнних подій. Українські розробники створили ряд мобільних застосунків, що дозволяють отримувати оперативну інформацію про повітряні тривоги, обстріли та інші загрози. Британські медіа-компанії розробили додатки для агрегації та верифікації інформації про конфлікт.

Важливим аспектом сучасного медіа-висвітлення стала інтеграція користувацького контенту в професійні медіа-матеріали. Українські телеканали та онлайн-видання активно використовують відео та фото від очевидців подій, створюючи повнішу картину подій. Британські медіа розробили спеціальні протоколи верифікації такого контенту для забезпечення достовірності інформації.[23, с.63].

Особливу роль у висвітленні війни відіграють спеціалізовані військові видання. Український журнал "Оборонний вісник" та британський "Military Review" забезпечують професійну аудиторію детальним аналізом військових аспектів конфлікту, використовуючи експертні оцінки та технічні дані.

Розвиток технологій віртуальної реальності дозволив створювати імерсивні репортажі з зони бойових дій. Українські медіа-компанії розробляють VR-проекти, що дозволяють аудиторії "побувати" на місці подій та краще зрозуміти реалії війни. Британські медіа використовують цю технологію для створення освітніх матеріалів про конфлікт.

Значну роль у висвітленні війни відіграють професійні медіа-спільноти та асоціації. Українська асоціація воєнних журналістів та Британська асоціація військових кореспондентів розробляють професійні стандарти висвітлення конфлікту та забезпечують підтримку журналістів, що працюють у зоні бойових дій.

Важливим аспектом сучасного медіа-ландшафту стала поява спеціалізованих освітніх платформ для військових журналістів. Українські та британські медіа-школи створюють курси з висвітлення збройних конфліктів, безпеки журналістів та роботи з травматичним контентом.

Розвиток подкастингу призвів до появи спеціалізованих аудіо-проектів про війну. Українські подкасти "Військовий щоденник" та "Фронтові історії" пропонують унікальний формат розповіді про війну. Британські подкасти "War Report" та "Battlefield Update" забезпечують міжнародну аудиторію регулярними оглядами ситуації.

Інноваційним напрямком стало використання дронів для створення медіа-контенту. Українські та британські журналісти активно використовують безпілотні апарати для зйомки репортажів та документування наслідків бойових дій, створюючи унікальні візуальні матеріали.

Важливим аспектом сучасного медіа-висвітлення стала робота з архівними матеріалами. Українські та британські медіа створюють спеціальні проекти, що поєднують сучасні репортажі з історичними документами, формуючи повнішу картину конфлікту.[17, с.22].

Розвиток форматів медіа-розслідувань призвів до появи спеціалізованих проектів з документування воєнних злочинів. Українські та британські журналісти-розслідувачі створюють масштабні бази даних та аналітичні матеріали для майбутніх міжнародних трибуналів.

Інноваційним напрямком стало використання геоінформаційних систем для візуалізації бойових дій. Українські та британські медіа створюють інтерактивні карти та 3D-моделі місць боїв, допомагаючи аудиторії краще розуміти просторовий контекст подій.

Важливим аспектом сучасного медіа-ландшафту стала поява спеціалізованих платформ для верифікації інформації. Українські фактчекінгові організації та британські медіа-лабораторії розробляють нові методики перевірки даних та протидії дезінформації.

Розвиток форматів мультимедійного сторітелінгу дозволив створювати комплексні матеріали про війну. Українські та британські медіа експериментують з новими формами подачі інформації, поєднуючи текст, відео, аудіо та інтерактивні елементи.

Важливим аспектом стала поява спеціалізованих медіа-архівів воєнного часу. Українські та британські інституції створюють цифрові колекції матеріалів про війну, забезпечуючи збереження важливих свідчень для майбутніх поколінь.

Розвиток технологій машинного навчання дозволив створювати автоматизовані системи моніторингу медіа-простору. Українські та британські аналітичні центри використовують ці технології для відстеження інформаційних кампаній та аналізу медіа-контенту.

Інноваційним напрямком стало використання краудсорсингових платформ для збору інформації про воєнні події. Українські та британські медіа створюють спеціальні проєкти, що дозволяють аудиторії долучатися до збору та верифікації даних.

Важливим аспектом сучасного медіа-ландшафту стала поява спеціалізованих платформ для психологічної підтримки журналістів. Українські та британські організації створюють ресурси та програми допомоги медійникам, що працюють з травматичним контентом.[14, с.39].

Розвиток форматів інтерактивної документалістики дозволив створювати нові форми розповіді про війну. Українські та британські медіа експериментують з форматами веб-документалістики, створюючи глибокі та емоційно насичені матеріали про конфлікт.

Важливим аспектом стала поява спеціалізованих медіа-лабораторій з вивчення інформаційної війни. Українські та британські дослідницькі центри аналізують методи пропаганди та розробляють стратегії протидії інформаційним атакам.

Інноваційним напрямком стало використання технологій доповненої реальності в медіа-матеріалах про війну. Українські та британські медіа створюють AR-проєкти, що дозволяють візуалізувати складні військові операції та технічні аспекти конфлікту.

2.3. Етичні стандарти та виклики військової журналістики

Військова журналістика як особливий вид професійної діяльності вимагає дотримання специфічних етичних стандартів та принципів. Етика військової журналістики (military journalism ethics) - це система професійних норм та моральних принципів, що регулюють діяльність журналістів під час висвітлення збройних конфліктів та забезпечують баланс між правом суспільства на інформацію та вимогами національної безпеки.

Основоположним принципом військової журналістики є відповідальність за національну безпеку. Журналісти, які висвітлюють воєнні події, мають дотримуватися правила "не нашкодь" - уникати розголошення інформації, яка може становити загрозу для військових операцій, розташування військ чи життя військовослужбовців. Це вимагає постійного балансування між професійним обов'язком інформувати суспільство та необхідністю зберігати військову таємницю.

Верифікація інформації у військовій журналістиці набуває особливого значення через високу ціну помилки. Професійний стандарт перевірки фактів вимагає підтвердження інформації щонайменше з трьох незалежних джерел, особливо коли йдеться про втрати особового складу, результати бойових дій чи використання специфічних видів озброєння.

Етичний виклик роботи з травматичним контентом вимагає від військових журналістів особливої уваги до психологічного здоров'я аудиторії. Редакційна політика щодо публікації шокуючих матеріалів має враховувати потенційний вплив на психологічний стан глядачів, читачів та слухачів, особливо коли йдеться про висвітлення жертв війни чи наслідків бойових дій.

Конфіденційність джерел інформації у військовій журналістиці часто стає питанням життя і смерті. Захист анонімності інформаторів, особливо коли йдеться про військовослужбовців чи цивільних осіб на окупованих територіях, вимагає розробки спеціальних протоколів безпеки та методів шифрування комунікації.

Проблема об'єктивності у висвітленні воєнних подій набуває нового змісту в умовах інформаційної війни. Журналісти мають знаходити баланс між патріотичним обов'язком та професійними стандартами неупередженості, уникаючи як пропаганди, так і надмірного критицизму щодо дій власних збройних сил.

Етичні дилеми виникають при роботі з полоненими та їхніми родинами. Журналісти повинні враховувати можливі наслідки публікації інформації про військовополонених, дотримуючись норм міжнародного гуманітарного права та захищаючи гідність людини навіть в умовах війни.

Висвітлення втрат серед цивільного населення вимагає особливої етичної чутливості. Журналісти мають знаходити баланс між необхідністю показати реальні наслідки війни та повагою до приватності постраждалих, уникаючи надмірної драматизації та сенсаційності.

Робота з дітьми як жертвами війни потребує додаткових етичних застережень. Журналісти повинні дотримуватися спеціальних протоколів при інтерв'юванні дітей, які постраждали від війни, забезпечуючи їхню безпеку та психологічний комфорт.

Етичні стандарти висвітлення військових злочинів вимагають особливої уваги до документування та верифікації фактів. Журналісти мають дотримуватися принципу презумпції невинуватості, одночасно забезпечуючи повне та об'єктивне висвітлення воєнних злочинів для майбутніх розслідувань та судових процесів. [42].

Професійна солідарність у військовій журналістиці набуває особливого значення. Журналісти мають дотримуватися принципів взаємодопомоги та підтримки колег, особливо в небезпечних ситуаціях, не конкуруючи за ексклюзивні матеріали ціною безпеки.

Етичні виклики роботи з соціальними мережами вимагають розробки нових стандартів верифікації контенту. Журналісти мають бути особливо обережними при використанні матеріалів з соціальних мереж, перевіряючи їх автентичність та враховуючи можливість маніпуляцій.

Висвітлення гуманітарних аспектів війни вимагає особливої уваги до приватності постраждалих. Журналісти повинні зберігати баланс між необхідністю показати масштаб гуманітарної кризи та повагою до гідності людей, які опинилися в складних життєвих обставинах.

Етичні стандарти роботи з архівними матеріалами та документами вимагають особливої уваги до контексту. Журналісти мають забезпечувати правильну атрибуцію історичних матеріалів та уникати їх використання для маніпуляції суспільною думкою. Проблема самоцензури у військовій журналістиці потребує постійної рефлексії. Журналісти мають знаходити баланс між відповідальністю перед суспільством та необхідністю захисту національних інтересів, уникаючи як надмірної обережності, так і необґрунтованого ризику. [53].

Етичні виклики використання штучного інтелекту у військовій журналістиці вимагають розробки нових стандартів. Журналісти мають враховувати можливості та обмеження AI-технологій при аналізі даних та створенні контенту, забезпечуючи прозорість методології.

Висвітлення технічних аспектів війни вимагає особливої уваги до точності інформації. Журналісти повинні уникати розголошення технічних деталей, які можуть бути використані противником, одночасно забезпечуючи суспільство необхідним розумінням військово-технічних аспектів конфлікту.

Етичні стандарти роботи з геолокаційними даними потребують особливої уваги до безпеки. Журналісти мають враховувати можливі наслідки публікації точних координат та геоміток, особливо коли йдеться про військові об'єкти чи критичну інфраструктуру.

Проблема емоційного вигорання журналістів вимагає розробки етичних стандартів самодопомоги. Редакції повинні забезпечувати психологічну підтримку співробітників та створювати умови для профілактики професійного вигорання.

Етичні виклики висвітлення переговорного процесу вимагають особливої обережності. Журналісти мають зберігати конфіденційність дипломатичних

комунікацій, одночасно забезпечуючи суспільство необхідною інформацією про перспективи мирного врегулювання.

Стандарти роботи з експертними оцінками у військовій журналістиці потребують особливої уваги. Журналісти повинні ретельно перевіряти кваліфікацію експертів та уникати поширення непідтверджених прогнозів чи спекулятивних оцінок. Етичні аспекти висвітлення відновлення територій після бойових дій вимагають балансу. Журналісти мають показувати як позитивні зрушення, так і реальні проблеми, уникаючи як надмірного оптимізму, так і необґрунтованого песимізму. Проблема комерціалізації військової журналістики потребує етичного осмислення. Журналісти повинні уникати сенсаційності та драматизації заради рейтингів, зберігаючи високі професійні стандарти навіть під тиском комерційних інтересів. Етичні стандарти висвітлення військово-цивільних відносин вимагають особливої уваги. Журналісти мають забезпечувати об'єктивне висвітлення взаємодії військових та цивільного населення, уникаючи стереотипізації та упереджень. [54].

Проблема мови ворожнечі у військовій журналістиці потребує постійної уваги. Журналісти повинні уникати дегуманізації противника та hate speech, зберігаючи професійну лексику навіть при висвітленні найбільш драматичних подій війни.

Фінансова незалежність військових журналістів стає важливим етичним викликом в умовах війни. Журналісти повинні зберігати редакційну незалежність та уникати конфлікту інтересів при отриманні фінансування від різних джерел, включаючи військові структури, міжнародні організації та приватних спонсорів, при цьому забезпечуючи прозорість своїх фінансових відносин.

Етичні аспекти використання штучного інтелекту у військовій журналістиці вимагають особливої уваги. Застосування AI-технологій для аналізу даних та створення контенту повинно супроводжуватися чіткими етичними протоколами, які забезпечують точність інформації та запобігають

маніпуляціям, при цьому журналісти мають відкрито повідомляти про використання таких технологій.

Висвітлення внутрішніх конфліктів у військових структурах вимагає особливого етичного підходу. Журналісти повинні знаходити баланс між суспільним інтересом та потенційною шкодою для боєздатності військових підрозділів, уникаючи як замовчування проблем, так і надмірного фокусування на внутрішніх суперечностях.

Етична дилема виникає при висвітленні успішних операцій противника. Військові журналісти мають знаходити баланс між необхідністю об'єктивного інформування та запобіганням деморалізації власного суспільства, при цьому не применшуючи реальні загрози та не створюючи ілюзію легкої перемоги. Робота з родинами загиблих військовослужбовців вимагає особливої етичної чутливості. Журналісти повинні проявляти максимальну повагу до горя родин, уникати надмірного емоційного тиску та забезпечувати їхнє право на приватність, одночасно розповідаючи суспільству про героїзм та жертвність військових. Етичні стандарти висвітлення медичних аспектів війни потребують особливої уваги. При роботі з пораненими військовими та медичним персоналом журналісти мають дотримуватися принципів конфіденційності медичної інформації та уникати травматизації як самих постраждалих, так і аудиторії.[55].

Проблема балансу між оперативністю та точністю інформації стає критично важливою. Військові журналісти повинні розробляти спеціальні протоколи верифікації термінової інформації, особливо коли йдеться про втрати особового складу чи результати бойових операцій, не піддаючись спокусі першими опублікувати непідтверджені дані.

Етичні виклики висвітлення екологічних наслідків війни вимагають комплексного підходу. Журналісти мають приділяти увагу довготерміновим наслідкам військових дій для навколишнього середовища, забезпечуючи баланс між висвітленням екологічних проблем та іншими аспектами війни.

Висвітлення економічних аспектів війни вимагає особливої відповідальності. Журналісти повинні обережно підходити до публікації

інформації про економічні втрати та фінансові аспекти військових операцій, враховуючи можливий вплив такої інформації на моральний дух суспільства та економічну стабільність.

Етичні стандарти роботи з військовими експертами потребують чіткого регулювання. Журналісти мають перевіряти компетентність експертів та уникати поширення спекулятивних прогнозів, які можуть викликати необґрунтовану паніку або надмірний оптимізм.

Проблема висвітлення міжнародної військової допомоги вимагає зваженого підходу. Журналісти повинні об'єктивно інформувати про обсяги та характер допомоги, уникаючи як надмірних очікувань, так і применшення значення міжнародної підтримки. Етичні аспекти роботи з архівними матеріалами потребують особливої уваги. При використанні історичних документів та архівних кадрів журналісти мають забезпечувати правильний контекст та уникати маніпулятивного використання історичних паралелей. Висвітлення розвідувальної інформації вимагає особливої обережності. Журналісти повинні ретельно оцінювати можливі наслідки публікації розвідданих, навіть якщо вони отримані з відкритих джерел, та консультуватися з відповідними фахівцями щодо безпеки такої інформації.[51].

Етичні стандарти висвітлення кібервійни потребують нових підходів. Журналісти мають розробляти спеціальні протоколи для висвітлення кібератак та їх наслідків, забезпечуючи баланс між інформуванням суспільства та запобіганням паніки.

Проблема висвітлення психологічних операцій противника вимагає професійного підходу. Журналісти повинні аналізувати та викривати пропагандистські кампанії, не стаючи при цьому інструментом поширення ворожої пропаганди.

Етичні виклики при висвітленні роботи спецслужб вимагають особливої обережності. Журналісти мають знаходити баланс між суспільним інтересом та національною безпекою, уникаючи розголошення чутливої інформації про методи роботи спецслужб.

Проблема висвітлення релігійних аспектів війни потребує делікатного підходу. Журналісти повинні уникати розпалювання міжконфесійної ворожнечі та забезпечувати об'єктивне висвітлення ролі релігійних організацій у конфлікті. Етичні стандарти висвітлення реабілітації військових вимагають особливої уваги. При роботі з ветеранами та їхніми родинами журналісти мають уникати надмірної драматизації та забезпечувати конструктивний підхід до висвітлення процесу реабілітації.

Висвітлення гуманітарних коридорів та евакуації вимагає відповідального підходу. Журналісти повинні балансувати між необхідністю інформування про можливості евакуації та забезпеченням безпеки цих гуманітарних операцій.

Етичні аспекти висвітлення роботи міжнародних спостерігачів потребують професійного підходу. Журналісти мають забезпечувати об'єктивне висвітлення діяльності міжнародних місій, уникаючи як надмірної критики, так і беззастережної довіри до їхніх висновків. Проблема висвітлення військово-промислового комплексу вимагає збалансованого підходу. Журналісти повинні інформувати про розвиток оборонної промисловості, уникаючи розголошення технологічних секретів та критичної інформації. Етичні виклики при висвітленні розмінування територій потребують особливої уваги. Журналісти мають інформувати про небезпеку мін та вибухонебезпечних предметів, не створюючи при цьому надмірної панічності серед населення.

Проблема висвітлення військової медицини вимагає делікатного підходу. При висвітленні роботи військових медиків журналісти повинні зберігати баланс між показом реальних умов їхньої роботи та захистом приватності поранених.

Етичні стандарти висвітлення військових навчань та підготовки потребують відповідального підходу. Журналісти мають інформувати суспільство про рівень підготовки військових, не розкриваючи при цьому тактичних прийомів та методик навчання.

Висвітлення роботи військових капеланів вимагає особливої чутливості. Журналісти повинні поважати духовний аспект роботи капеланів та їхню роль у

підтримці морального духу військових, уникаючи при цьому релігійної упередженості.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

3.1. Інформаційно-психологічні операції в медійному просторі

Інформаційно-психологічні операції (ІПсО) являють собою комплекс взаємопов'язаних за метою, місцем і часом психологічних акцій і операцій, спрямованих на конкретні групи людей чи окремих осіб. Основною метою ІПсО є здійснення впливу на емоційний стан, мотивацію, раціональне мислення та поведінку визначених груп людей та окремих осіб. Такі операції можуть проводитися як у мирний, так і воєнний час, використовуючи різноманітні канали комунікації та методи впливу. Важливою особливістю ІПсО є їх системний характер та чітка спрямованість на досягнення конкретних цілей. У сучасному інформаційному просторі ІПсО стали невід'ємною частиною військових та політичних конфліктів.

Медійний простір у контексті інформаційно-психологічних операцій розглядається як сукупність усіх інформаційних ресурсів та каналів комунікації, через які здійснюється вплив на цільову аудиторію. Сучасні засоби масової інформації відіграють ключову роль у поширенні та підсиленні ефекту інформаційно-психологічних операцій. Соціальні мережі стали особливо важливим інструментом проведення ІПсО через їх масовість та швидкість поширення інформації. Інтернет-платформи дозволяють точково впливати на конкретні групи населення. Традиційні ЗМІ також залишаються важливим каналом впливу, особливо для старшої аудиторії. [54].

Структура інформаційно-психологічної операції включає кілька основних елементів, які забезпечують її ефективність. Першим елементом є визначення цільової аудиторії та її характеристик, включаючи соціально-демографічні, психологічні та поведінкові особливості. Другим елементом є формування ключових повідомлень та наративів, які будуть трансливатися цільовій аудиторії. Третім елементом є вибір каналів комунікації та форматів подання інформації. Четвертим елементом є розробка системи моніторингу та оцінки

ефективності операції. П'ятим елементом є координація дій усіх залучених суб'єктів.

Психологічний вплив у межах ІІсО може здійснюватися на різних рівнях сприйняття інформації цільовою аудиторією. На когнітивному рівні відбувається вплив на процеси мислення, аналізу та прийняття рішень. На емоційному рівні створюються певні емоційні стани та реакції, які сприяють досягненню цілей операції. На поведінковому рівні формуються конкретні моделі поведінки та дії. На ціннісному рівні здійснюється вплив на систему цінностей та переконань. На соціальному рівні змінюються групові норми та стандарти поведінки.

Методи проведення інформаційно-психологічних операцій постійно еволюціонують разом із розвитком технологій та змінами в інформаційному середовищі. Дезінформація залишається одним із найпоширеніших методів, який полягає у поширенні завідомо неправдивої інформації. Маніпулювання контекстом передбачає подання реальних фактів у викривленому контексті. Емоційне забарвлення інформації використовується для посилення впливу на аудиторію. Створення інформаційного шуму допомагає відволікати увагу від важливих подій. Використання лідерів думок підвищує довіру до трансльованих повідомлень.

Сучасні технології значно розширили можливості проведення ІІсО у медійному просторі. Штучний інтелект дозволяє аналізувати великі масиви даних для кращого розуміння цільової аудиторії. Технології глибинних фейків створюють переконливі підробки відео та аудіо матеріалів. Алгоритми соціальних мереж використовуються для таргетованого поширення інформації. Боти та тролі автоматизують процес розповсюдження повідомлень. Технології відстеження поведінки користувачів допомагають оцінювати ефективність операцій.

Протидія інформаційно-психологічним операціям вимагає комплексного підходу та залучення різних суб'єктів. Державні органи повинні розробляти та впроваджувати відповідні стратегії та нормативно-правову базу. Медіа мають дотримуватися професійних стандартів та перевіряти інформацію. Громадянське

суспільство може здійснювати моніторинг та викриття дезінформації. Освітні установи повинні розвивати медіаграмотність населення. Технологічні компанії мають впроваджувати механізми виявлення та протидії маніпуляціям.

Роль військової журналістики в контексті ІПсО є особливо важливою та багатогранною. Військові журналісти повинні розуміти механізми проведення інформаційно-психологічних операцій. Вони мають вміти виявляти ознаки інформаційних атак та маніпуляцій. Важливим є дотримання балансу між інформуванням суспільства та збереженням військової таємниці. Професійна етика військового журналіста включає відповідальність за можливі наслідки публікацій. Необхідним є постійне підвищення кваліфікації у сфері інформаційної безпеки.

Планування інформаційно-психологічної операції включає декілька послідовних етапів, які забезпечують її ефективність. Спочатку проводиться аналіз ситуації та визначення цілей операції. Далі здійснюється вивчення цільової аудиторії та її характеристик. Третім етапом є розробка стратегії та тактики проведення операції. Четвертим етапом є підготовка необхідних ресурсів та матеріалів. Завершальним етапом є створення системи оцінки ефективності.

Вплив ІПсО на громадську думку може мати як короткострокові, так і довгострокові наслідки. Короткострокові ефекти проявляються у швидких змінах настроїв та поведінки цільової аудиторії. Довгострокові наслідки можуть включати зміну системи цінностей та переконань. Важливим є розуміння кумулятивного ефекту інформаційного впливу. Наслідки можуть проявлятися на різних рівнях суспільства. Оцінка впливу вимагає комплексного підходу та тривалого спостереження. [14].

Особливості проведення ІПсО в умовах гібридної війни мають свою специфіку. Інформаційний компонент стає одним із ключових елементів військового протистояння. Межі між військовими та цивільними цілями стають менш чіткими. Збільшується роль неофіційних каналів комунікації. Зростає

важливість швидкої реакції на інформаційні атаки. Підвищуються вимоги до координації дій різних суб'єктів.

Правові аспекти проведення інформаційно-психологічних операцій потребують особливої уваги. Існує необхідність розробки міжнародних правових норм щодо ведення інформаційної війни. Важливим є визначення меж допустимого впливу на цивільне населення. Необхідно враховувати питання захисту персональних даних. Актуальним є створення механізмів відповідальності за порушення правових норм. Міжнародне співробітництво у цій сфері потребує посилення. [19].

Роль соціальних мереж у проведенні ІПсО постійно зростає. Алгоритми соціальних платформ можуть використовуватися для посилення впливу повідомлень. Створюються спеціальні мережі ботів та фейкових акаунтів. Відбувається таргетування контенту на конкретні групи користувачів. Важливим є розуміння механізмів вірусного поширення інформації. Соціальні мережі стають основним каналом впливу на молодіжну аудиторію.

Психологічні механізми впливу в рамках ІПсО базуються на глибокому розумінні людської психології. Використовуються когнітивні упередження та стереотипи мислення. Враховуються особливості групової динаміки та соціальної взаємодії. Застосовуються методи емоційного впливу та переконання. Важливим є розуміння механізмів прийняття рішень цільовою аудиторією. Психологічний вплив здійснюється на різних рівнях свідомості.

Роль big data та аналітики в проведенні ІПсО стає все більш значущою. Збір та аналіз даних дозволяє краще розуміти поведінку цільової аудиторії. Використовуються методи предиктивної аналітики для прогнозування реакцій. Створюються детальні психологічні профілі цільових груп. Аналітика допомагає оптимізувати канали комунікації. Важливим є захист даних від несанкціонованого використання.

Координація дій різних суб'єктів у проведенні ІПсО вимагає створення ефективної системи управління. Необхідна чітка ієрархія прийняття рішень та розподіл відповідальності. Важливим є забезпечення швидкого обміну

інформацією між учасниками. Потрібна синхронізація дій у реальному та віртуальному просторі. Система координації має бути гнучкою та адаптивною до змін ситуації.

Оцінка ефективності інформаційно-психологічних операцій є складним та багатоаспектним процесом. Розробляються кількісні та якісні показники успішності операцій. Використовуються різні методи збору та аналізу даних. Важливим є врахування як прямих, так і непрямих ефектів впливу. Результати оцінки використовуються для корегування стратегії проведення операцій. Створюється система постійного моніторингу ефективності.

Роль традиційних ЗМІ в контексті ІПсО залишається значною, незважаючи на розвиток нових медіа. Телебачення зберігає вплив на старшу аудиторію та масову свідомість. Друковані ЗМІ забезпечують глибину аналізу та документування подій. Радіо залишається важливим каналом в умовах обмеженого доступу до інших медіа. Традиційні ЗМІ часто використовуються для легітимізації інформації. Важливим є взаємодія традиційних та нових медіа.

Підготовка фахівців для проведення ІПсО вимагає комплексного підходу до навчання. Необхідні знання з психології, соціології та комунікацій. Важливим є розуміння технічних аспектів роботи з інформацією. Потрібні практичні навички роботи з різними каналами комунікації. Постійне підвищення кваліфікації є необхідною умовою ефективної роботи. Важливим є розвиток аналітичних здібностей та критичного мислення.

Етичні аспекти проведення ІПсО викликають багато дискусій у професійному середовищі. Важливим є визначення меж допустимого психологічного впливу. Необхідно враховувати можливі негативні наслідки для суспільства. Етичні норми мають бути збалансовані з військовою необхідністю. Професійна відповідальність фахівців включає етичну складову. Важливим є розвиток професійних стандартів у цій сфері.

Міжнародний досвід проведення ІПсО надає важливі уроки для розвитку цього напрямку. Аналізуються успішні та невдалі операції різних країн. Вивчаються нові методи та технології інформаційного впливу. Важливим є обмін

досвідом між фахівцями різних країн. Міжнародне співробітництво сприяє розвитку цієї сфери. Враховуються культурні особливості різних регіонів.

Перспективи розвитку ІПсО пов'язані з кількома ключовими напрямками технологічного та методологічного вдосконалення. Штучний інтелект відкриває нові можливості для аналізу та прогнозування поведінки цільових аудиторій. Розвиток технологій віртуальної та доповненої реальності створює нові канали впливу. Вдосконалення методів нейролінгвістичного програмування підвищує ефективність комунікації. Важливим напрямком є розвиток систем автоматизованого управління операціями.

Інтеграція різних каналів комунікації стає важливим трендом у розвитку ІПсО. Створюються комплексні системи управління контентом across різних платформ. Підвищується значення синхронізації повідомлень у різних медіа. Розвиваються технології крос-медійного сторітелінгу. Важливим є забезпечення єдності повідомлень через різні канали. Інтеграція дозволяє посилювати ефект інформаційного впливу.[22].

Розвиток систем моніторингу та аналізу ефективності ІПсО є критично важливим напрямком. Створюються нові інструменти для аналізу реакцій аудиторії в реальному часі. Вдосконалюються методи оцінки довгострокового впливу операцій. Розробляються системи раннього виявлення інформаційних загроз. Важливим є створення прогностичних моделей розвитку ситуації. Аналітичні системи стають більш автоматизованими та точними.

Підготовка професійних кадрів для проведення ІПсО потребує постійного оновлення освітніх програм. Впроваджуються нові методики навчання з використанням симуляторів та віртуальних середовищ. Розвивається система дистанційного навчання та підвищення кваліфікації. Важливим є забезпечення практичної складової підготовки. Створюються спеціалізовані центри підготовки фахівців. Міжнародне співробітництво в освітній сфері розширюється.

Інформаційно-психологічні операції (ІПсО) являють собою комплекс взаємопов'язаних за метою, місцем і часом психологічних акцій і операцій,

спрямованих на конкретні групи людей чи окремих осіб. Основною метою ІПсО є здійснення впливу на емоційний стан, мотивацію, раціональне мислення та поведінку визначених груп людей та окремих осіб. Такі операції можуть проводитися як у мирний, так і воєнний час, використовуючи різноманітні канали комунікації та методи впливу. Важливою особливістю ІПсО є їх системний характер та чітка спрямованість на досягнення конкретних цілей. У сучасному інформаційному просторі ІПсО стали невід'ємною частиною військових та політичних конфліктів.

Медійний простір у контексті інформаційно-психологічних операцій розглядається як сукупність усіх інформаційних ресурсів та каналів комунікації, через які здійснюється вплив на цільову аудиторію. Сучасні засоби масової інформації відіграють ключову роль у поширенні та підсиленні ефекту інформаційно-психологічних операцій. Соціальні мережі стали особливо важливим інструментом проведення ІПсО через їх масовість та швидкість поширення інформації. Інтернет-платформи дозволяють точково впливати на конкретні групи населення. Традиційні ЗМІ також залишаються важливим каналом впливу, особливо для старшої аудиторії.[17].

Структура інформаційно-психологічної операції включає кілька основних елементів, які забезпечують її ефективність. Першим елементом є визначення цільової аудиторії та її характеристик, включаючи соціально-демографічні, психологічні та поведінкові особливості. Другим елементом є формування ключових повідомлень та наративів, які будуть трансливатися цільовій аудиторії. Третім елементом є вибір каналів комунікації та форматів подання інформації. Четвертим елементом є розробка системи моніторингу та оцінки ефективності операції. П'ятим елементом є координація дій усіх залучених суб'єктів.

Психологічний вплив у межах ІПсО може здійснюватися на різних рівнях сприйняття інформації цільовою аудиторією. На когнітивному рівні відбувається вплив на процеси мислення, аналізу та прийняття рішень. На емоційному рівні створюються певні емоційні стани та реакції, які сприяють досягненню цілей

операції. На поведінковому рівні формуються конкретні моделі поведінки та дії. На ціннісному рівні здійснюється вплив на систему цінностей та переконань. На соціальному рівні змінюються групові норми та стандарти поведінки.

Методи проведення інформаційно-психологічних операцій постійно еволюціонують разом із розвитком технологій та змінами в інформаційному середовищі. Дезінформація залишається одним із найпоширеніших методів, який полягає у поширенні завідомо неправдивої інформації. Маніпулювання контекстом передбачає подання реальних фактів у викривленому контексті. Емоційне забарвлення інформації використовується для посилення впливу на аудиторію. Створення інформаційного шуму допомагає відволікати увагу від важливих подій. Використання лідерів думок підвищує довіру до трансльованих повідомлень.

Сучасні технології значно розширили можливості проведення ІПсО у медійному просторі. Штучний інтелект дозволяє аналізувати великі масиви даних для кращого розуміння цільової аудиторії. Технології глибинних фейків створюють переконливі підробки відео та аудіо матеріалів. Алгоритми соціальних мереж використовуються для таргетованого поширення інформації. Боти та тролі автоматизують процес розповсюдження повідомлень. Технології відстеження поведінки користувачів допомагають оцінювати ефективність операцій.

Протидія інформаційно-психологічним операціям вимагає комплексного підходу та залучення різних суб'єктів. Державні органи повинні розробляти та впроваджувати відповідні стратегії та нормативно-правову базу. Медіа мають дотримуватися професійних стандартів та перевіряти інформацію. Громадянське суспільство може здійснювати моніторинг та викриття дезінформації. Освітні установи повинні розвивати медіаграмотність населення. Технологічні компанії мають впроваджувати механізми виявлення та протидії маніпуляціям.

Роль військової журналістики в контексті ІПсО є особливо важливою та багатогранною. Військові журналісти повинні розуміти механізми проведення інформаційно-психологічних операцій. Вони мають вміти виявляти ознаки

інформаційних атак та маніпуляцій. Важливим є дотримання балансу між інформуванням суспільства та збереженням військової таємниці. Професійна етика військового журналіста включає відповідальність за можливі наслідки публікацій. Необхідним є постійне підвищення кваліфікації у сфері інформаційної безпеки.

Планування інформаційно-психологічної операції включає декілька послідовних етапів, які забезпечують її ефективність. Спочатку проводиться аналіз ситуації та визначення цілей операції. Далі здійснюється вивчення цільової аудиторії та її характеристик. Третім етапом є розробка стратегії та тактики проведення операції. Четвертим етапом є підготовка необхідних ресурсів та матеріалів. Завершальним етапом є створення системи оцінки ефективності.

Вплив ІПсО на громадську думку може мати як короткострокові, так і довгострокові наслідки. Короткострокові ефекти проявляються у швидких змінах настроїв та поведінки цільової аудиторії. Довгострокові наслідки можуть включати зміну системи цінностей та переконань. Важливим є розуміння кумулятивного ефекту інформаційного впливу. Наслідки можуть проявлятися на різних рівнях суспільства. Оцінка впливу вимагає комплексного підходу та тривалого спостереження.

Особливості проведення ІПсО в умовах гібридної війни мають свою специфіку. Інформаційний компонент стає одним із ключових елементів військового протистояння. Межі між військовими та цивільними цілями стають менш чіткими. Збільшується роль неофіційних каналів комунікації. Зростає важливість швидкої реакції на інформаційні атаки. Підвищуються вимоги до координації дій різних суб'єктів.

Правові аспекти проведення інформаційно-психологічних операцій потребують особливої уваги. Існує необхідність розробки міжнародних правових норм щодо ведення інформаційної війни. Важливим є визначення меж допустимого впливу на цивільне населення. Необхідно враховувати питання захисту персональних даних. Актуальним є створення механізмів

відповідальності за порушення правових норм. Міжнародне співробітництво у цій сфері потребує посилення.

Роль соціальних мереж у проведенні ІПсО постійно зростає. Алгоритми соціальних платформ можуть використовуватися для посилення впливу повідомлень. Створюються спеціальні мережі ботів та фейкових акаунтів. Відбувається таргетування контенту на конкретні групи користувачів. Важливим є розуміння механізмів вірусного поширення інформації. Соціальні мережі стають основним каналом впливу на молодіжну аудиторію.

Психологічні механізми впливу в рамках ІПсО базуються на глибокому розумінні людської психології. Використовуються когнітивні упередження та стереотипи мислення. Враховуються особливості групової динаміки та соціальної взаємодії. Застосовуються методи емоційного впливу та переконання. Важливим є розуміння механізмів прийняття рішень цільовою аудиторією. Психологічний вплив здійснюється на різних рівнях свідомості.

Роль big data та аналітики в проведенні ІПсО стає все більш значущою. Збір та аналіз даних дозволяє краще розуміти поведінку цільової аудиторії. Використовуються методи предиктивної аналітики для прогнозування реакцій. Створюються детальні психологічні профілі цільових груп. Аналітика допомагає оптимізувати канали комунікації. Важливим є захист даних від несанкціонованого використання.

Координація дій різних суб'єктів у проведенні ІПсО вимагає створення ефективної системи управління. Необхідна чітка ієрархія прийняття рішень та розподіл відповідальності. Важливим є забезпечення швидкого обміну інформацією між учасниками. Потрібна синхронізація дій у реальному та віртуальному просторі. Система координації має бути гнучкою та адаптивною до змін ситуації.

Оцінка ефективності інформаційно-психологічних операцій є складним та багатоаспектним процесом. Розробляються кількісні та якісні показники успішності операцій. Використовуються різні методи збору та аналізу даних. Важливим є врахування як прямих, так і непрямих ефектів впливу. Результати

оцінки використовуються для корегування стратегії проведення операцій. Створюється система постійного моніторингу ефективності.

Роль традиційних ЗМІ в контексті ІПсО залишається значною, незважаючи на розвиток нових медіа. Телебачення зберігає вплив на старшу аудиторію та масову свідомість. Друковані ЗМІ забезпечують глибину аналізу та документування подій. Радіо залишається важливим каналом в умовах обмеженого доступу до інших медіа. Традиційні ЗМІ часто використовуються для легітимізації інформації. Важливим є взаємодія традиційних та нових медіа.

Підготовка фахівців для проведення ІПсО вимагає комплексного підходу до навчання. Необхідні знання з психології, соціології та комунікацій. Важливим є розуміння технічних аспектів роботи з інформацією. Потрібні практичні навички роботи з різними каналами комунікації. Постійне підвищення кваліфікації є необхідною умовою ефективної роботи. Важливим є розвиток аналітичних здібностей та критичного мислення.

Етичні аспекти проведення ІПсО викликають багато дискусій у професійному середовищі. Важливим є визначення меж допустимого психологічного впливу. Необхідно враховувати можливі негативні наслідки для суспільства. Етичні норми мають бути збалансовані з військовою необхідністю. Професійна відповідальність фахівців включає етичну складову. Важливим є розвиток професійних стандартів у цій сфері.

Міжнародний досвід проведення ІПсО надає важливі уроки для розвитку цього напрямку. Аналізуються успішні та невдалі операції різних країн. Вивчаються нові методи та технології інформаційного впливу. Важливим є обмін досвідом між фахівцями різних країн. Міжнародне співробітництво сприяє розвитку цієї сфери. Враховуються культурні особливості різних регіонів.

Перспективи розвитку ІПсО пов'язані з кількома ключовими напрямками технологічного та методологічного вдосконалення. Штучний інтелект відкриває нові можливості для аналізу та прогнозування поведінки цільових аудиторій. Розвиток технологій віртуальної та доповненої реальності створює нові канали впливу. Вдосконалення методів нейролінгвістичного програмування підвищує

ефективність комунікації. Важливим напрямком є розвиток систем автоматизованого управління операціями.

Інтеграція різних каналів комунікації стає важливим трендом у розвитку ІПсО. Створюються комплексні системи управління контентом across різних платформ. Підвищується значення синхронізації повідомлень у різних медіа. Розвиваються технології крос-медійного сторітелінгу. Важливим є забезпечення єдності повідомлень через різні канали. Інтеграція дозволяє посилювати ефект інформаційного впливу.[13].

Розвиток систем моніторингу та аналізу ефективності ІПсО є критично важливим напрямком. Створюються нові інструменти для аналізу реакцій аудиторії в реальному часі. Вдосконалюються методи оцінки довгострокового впливу операцій. Розробляються системи раннього виявлення інформаційних загроз. Важливим є створення прогностичних моделей розвитку ситуації. Аналітичні системи стають більш автоматизованими та точними.

Підготовка професійних кадрів для проведення ІПсО потребує постійного оновлення освітніх програм. Впроваджуються нові методики навчання з використанням симуляторів та віртуальних середовищ. Розвивається система дистанційного навчання та підвищення кваліфікації. Важливим є забезпечення практичної складової підготовки. Створюються спеціалізовані центри підготовки фахівців. Міжнародне співробітництво в освітній сфері розширюється.

У висновку до розділу варто зазначити, що інформаційно-психологічні операції стали невід'ємною частиною сучасного медійного простору та військового протистояння. Їх ефективність залежить від комплексного застосування різних методів та технологій впливу. Важливим є постійний розвиток та адаптація до нових викликів інформаційного середовища. Професійна підготовка фахівців та дотримання етичних норм залишаються ключовими факторами успіху. Майбутнє ІПсО пов'язане з подальшою інтеграцією технологій та вдосконаленням методів впливу.

3.2. Технології протидії інформаційній пропаганді

Протидія інформаційній пропаганді являє собою комплекс заходів, спрямованих на виявлення, запобігання та нейтралізацію пропагандистського впливу на свідомість населення. У сучасному світі такі технології стають все більш актуальними через зростання кількості та складності пропагандистських кампаній. Ефективна протидія пропаганді вимагає системного підходу та координації зусиль різних суб'єктів. Важливим елементом є розуміння механізмів роботи пропаганди та психологічних особливостей її впливу. Прикладом успішної протидії може слугувати виявлення та спростування фейкових новин під час виборчих кампаній.

Фактчекінг є однією з ключових технологій протидії інформаційній пропаганді, що передбачає систематичну перевірку фактів та тверджень. Професійні фактчекери використовують спеціальні методики для верифікації інформації та виявлення маніпуляцій. Важливим елементом є створення баз даних перевірених фактів та спростованих фейків. Результати фактчекінгу мають бути доступні широкій аудиторії у зрозумілій формі. Прикладом може бути робота платформи StopFake, яка систематично викриває дезінформацію про події в Україні.

Медіаграмотність населення є фундаментальним інструментом протидії пропаганді, що потребує системної освітньої роботи. Програми з медіаграмотності включають навчання критичного мислення та аналізу медіаконтенту. Важливим є формування навичок перевірки джерел інформації та розпізнавання маніпуляцій. Особлива увага приділяється роботі з молоддю та вразливими групами населення. Прикладом успішної ініціативи є впровадження курсів медіаграмотності в шкільну програму багатьох країн.

Моніторинг інформаційного простору є необхідною складовою системи протидії пропаганді, що дозволяє вчасно виявляти загрози. Сучасні системи моніторингу використовують технології штучного інтелекту для аналізу великих обсягів даних. Важливим є відстеження появи та поширення дезінформації в режимі реального часу. Створюються спеціальні центри моніторингу

інформаційного простору. Прикладом є робота Центру стратегічних комунікацій, який відстежує російську пропаганду.

Створення контрнарративів є активною формою протидії пропаганді, що передбачає формування альтернативних пояснень та інтерпретацій подій. Контрнарративи мають бути побудовані на достовірних фактах та логічній аргументації. Важливим є врахування особливостей цільової аудиторії при створенні повідомлень. Ефективні контрнарративи часто використовують емоційні та особисті історії. Прикладом є створення документальних фільмів, що розвінчують пропагандистські міфи.

Законодавче регулювання інформаційного простору є важливим інструментом протидії пропаганді на державному рівні. Розробляються спеціальні закони щодо протидії дезінформації та пропаганді. Створюються механізми відповідальності за поширення завідомо неправдивої інформації. Важливим є баланс між свободою слова та захистом національних інтересів. Прикладом є закон про протидію дезінформації, прийнятий у Франції.

Міжнародне співробітництво у сфері протидії пропаганді набуває все більшого значення через транскордонний характер загроз. Створюються спільні центри з протидії дезінформації та обміну досвідом. Розробляються міжнародні стандарти та протоколи реагування на інформаційні загрози. Важливим є координація дій різних країн у протидії пропаганді. Прикладом є діяльність East StratCom Task Force в рамках ЄС. [44].

Технологічні рішення для виявлення пропаганди постійно вдосконалюються та включають нові інструменти. Розробляються алгоритми для автоматичного виявлення фейкових новин та маніпуляцій. Створюються системи для аналізу метаданих та виявлення ботів у соціальних мережах. Важливим є розвиток технологій розпізнавання глибинних фейків. Прикладом є платформа Botometer для виявлення автоматизованих акаунтів.

Взаємодія з платформами соціальних медіа є важливим напрямком протидії пропаганді в цифровому просторі. Розробляються спільні протоколи реагування на поширення дезінформації. Платформи впроваджують системи

маркування сумнівного контенту та обмеження його поширення. Створюються механізми швидкого видалення пропагандистських матеріалів. Прикладом є співпраця Facebook з незалежними фактчекерами.

Розвиток критичного мислення у населення є довгостроковою стратегією протидії пропаганді. Впроваджуються спеціальні освітні програми та тренінги з критичного мислення. Важливим є формування навичок аналізу інформації та прийняття рішень. Створюються інтерактивні платформи для практики критичного мислення. Прикладом є онлайн-курс "Критичне мислення в епоху інформаційної війни".[56].

Робота з лідерами думок та експертним середовищем є важливим елементом протидії пропаганді. Залучаються авторитетні експерти для спростування дезінформації та надання компетентних коментарів. Створюються експертні мережі для швидкого реагування на інформаційні загрози. Організуються публічні дискусії та обговорення важливих тем. Прикладом є створення мережі незалежних експертів "InformNapalm".

Психологічна підтримка населення в умовах інформаційної війни стає важливим напрямком протидії пропаганді. Розробляються програми психологічної стійкості до інформаційних впливів. Створюються групи підтримки та консультування для вразливих категорій населення. Важливим є розвиток навичок емоційної саморегуляції. Прикладом є робота психологічних служб з ветеранами та їх родинами.

Аналітична робота з вивчення методів та технік пропаганди є основою для розробки ефективних контрзаходів. Проводяться дослідження новітніх пропагандистських технологій та їх впливу. Створюються бази даних типових пропагандистських наративів та методів впливу. Важливим є вивчення психологічних механізмів дії пропаганди. Прикладом є дослідження методів російської пропаганди Українським інститутом медіа та комунікації.

Розробка стратегій кризових комунікацій є важливим елементом готовності до протидії пропагандистським атакам. Створюються плани реагування на різні типи інформаційних загроз. Формуються команди швидкого

реагування для роботи в кризових ситуаціях. Розробляються шаблони повідомлень та алгоритми дій. Прикладом є створення кризових комунікаційних планів державними установами.

Використання візуальних інструментів для спростування пропаганди стає все більш ефективним методом. Створюються інфографіки та відеоматеріали, що пояснюють складні теми простою мовою. Розробляються інтерактивні візуалізації для демонстрації маніпуляцій з даними. Важливим є використання емоційного впливу візуального контенту. Прикладом є проект "Beyond Fake News" від BBC.

Робота з архівами та документацією є важливим напрямком протидії історичній пропаганді. Створюються цифрові архіви достовірних історичних документів та матеріалів. Проводиться систематизація та аналіз історичних фактів для спростування маніпуляцій. Важливим є забезпечення доступу широкої аудиторії до архівних матеріалів. Прикладом є проект "Електронний архів визвольного руху".

Розвиток громадянської журналістики та мережі інформаторів допомагає у виявленні та протидії пропаганді. Створюються платформи для збору та верифікації інформації від громадян. Проводиться навчання волонтерів основам журналістської роботи. Важливим є захист джерел інформації та їх безпека. Прикладом є платформа Bellingcat та її мережа дослідників. [57].

Використання гумору та сатири є ефективним інструментом протидії пропаганді. Створюються сатиричні матеріали, що висміюють пропагандистські наративи. Розробляються меми та вірусний контент для протидії дезінформації. Важливим є баланс між гумором та серйозністю подачі інформації. Прикладом є проект "Порожня балаканина" від українських комедійних авторів.

Робота з молоддю та студентами є стратегічно важливим напрямком протидії пропаганді. Створюються спеціальні освітні програми та матеріали для молодіжної аудиторії. Організуються студентські дебати та дискусійні клуби. Важливим є розвиток навичок медіаграмотності у молодого покоління. Прикладом є проект "Медіаграмотна молодь".

Протидія інформаційній пропаганді являє собою комплекс заходів, спрямованих на виявлення, запобігання та нейтралізацію пропагандистського впливу на свідомість населення. У сучасному світі такі технології стають все більш актуальними через зростання кількості та складності пропагандистських кампаній. Ефективна протидія пропаганді вимагає системного підходу та координації зусиль різних суб'єктів. Важливим елементом є розуміння механізмів роботи пропаганди та психологічних особливостей її впливу. Прикладом успішної протидії може слугувати виявлення та спростування фейкових новин під час виборчих кампаній.[26].

Фактчекінг є однією з ключових технологій протидії інформаційній пропаганді, що передбачає систематичну перевірку фактів та тверджень. Професійні фактчекери використовують спеціальні методики для верифікації інформації та виявлення маніпуляцій. Важливим елементом є створення баз даних перевірених фактів та спростованих фейків. Результати фактчекінгу мають бути доступні широкій аудиторії у зрозумілій формі. Прикладом може бути робота платформи StopFake, яка систематично викриває дезінформацію про події в Україні.

Медіаграмотність населення є фундаментальним інструментом протидії пропаганді, що потребує системної освітньої роботи. Програми з медіаграмотності включають навчання критичного мислення та аналізу медіаконтенту. Важливим є формування навичок перевірки джерел інформації та розпізнавання маніпуляцій. Особлива увага приділяється роботі з молоддю та вразливими групами населення. Прикладом успішної ініціативи є впровадження курсів медіаграмотності в шкільну програму багатьох країн.

Моніторинг інформаційного простору є необхідною складовою системи протидії пропаганді, що дозволяє вчасно виявляти загрози. Сучасні системи моніторингу використовують технології штучного інтелекту для аналізу великих обсягів даних. Важливим є відстеження появи та поширення дезінформації в режимі реального часу. Створюються спеціальні центри моніторингу

інформаційного простору. Прикладом є робота Центру стратегічних комунікацій, який відстежує російську пропаганду.

Створення контрнарративів є активною формою протидії пропаганді, що передбачає формування альтернативних пояснень та інтерпретацій подій. Контрнарративи мають бути побудовані на достовірних фактах та логічній аргументації. Важливим є врахування особливостей цільової аудиторії при створенні повідомлень. Ефективні контрнарративи часто використовують емоційні та особисті історії. Прикладом є створення документальних фільмів, що розвінчують пропагандистські міфи.

Законодавче регулювання інформаційного простору є важливим інструментом протидії пропаганді на державному рівні. Розробляються спеціальні закони щодо протидії дезінформації та пропаганді. Створюються механізми відповідальності за поширення завідомо неправдивої інформації. Важливим є баланс між свободою слова та захистом національних інтересів. Прикладом є закон про протидію дезінформації, прийнятий у Франції.

Міжнародне співробітництво у сфері протидії пропаганді набуває все більшого значення через транскордонний характер загроз. Створюються спільні центри з протидії дезінформації та обміну досвідом. Розробляються міжнародні стандарти та протоколи реагування на інформаційні загрози. Важливим є координація дій різних країн у протидії пропаганді. Прикладом є діяльність East StratCom Task Force в рамках ЄС.

Технологічні рішення для виявлення пропаганди постійно вдосконалюються та включають нові інструменти. Розробляються алгоритми для автоматичного виявлення фейкових новин та маніпуляцій. Створюються системи для аналізу метаданих та виявлення ботів у соціальних мережах. Важливим є розвиток технологій розпізнавання глибинних фейків. Прикладом є платформа Botometer для виявлення автоматизованих акаунтів.

Взаємодія з платформами соціальних медіа є важливим напрямком протидії пропаганді в цифровому просторі. Розробляються спільні протоколи реагування на поширення дезінформації. Платформи впроваджують системи

маркування сумнівного контенту та обмеження його поширення. Створюються механізми швидкого видалення пропагандистських матеріалів. Прикладом є співпраця Facebook з незалежними фактчекерами.

Розвиток критичного мислення у населення є довгостроковою стратегією протидії пропаганді. Впроваджуються спеціальні освітні програми та тренінги з критичного мислення. Важливим є формування навичок аналізу інформації та прийняття рішень. Створюються інтерактивні платформи для практики критичного мислення. Прикладом є онлайн-курс "Критичне мислення в епоху інформаційної війни".

Робота з лідерами думок та експертним середовищем є важливим елементом протидії пропаганді. Залучаються авторитетні експерти для спростування дезінформації та надання компетентних коментарів. Створюються експертні мережі для швидкого реагування на інформаційні загрози. Організуються публічні дискусії та обговорення важливих тем. Прикладом є створення мережі незалежних експертів "InformNapalm".

Психологічна підтримка населення в умовах інформаційної війни стає важливим напрямком протидії пропаганді. Розробляються програми психологічної стійкості до інформаційних впливів. Створюються групи підтримки та консультування для вразливих категорій населення. Важливим є розвиток навичок емоційної саморегуляції. Прикладом є робота психологічних служб з ветеранами та їх родинами.

Аналітична робота з вивчення методів та технік пропаганди є основою для розробки ефективних контрзаходів. Проводяться дослідження новітніх пропагандистських технологій та їх впливу. Створюються бази даних типових пропагандистських наративів та методів впливу. Важливим є вивчення психологічних механізмів дії пропаганди. Прикладом є дослідження методів російської пропаганди Українським інститутом медіа та комунікації.

Розробка стратегій кризових комунікацій є важливим елементом готовності до протидії пропагандистським атакам. Створюються плани реагування на різні типи інформаційних загроз. Формуються команди швидкого

реагування для роботи в кризових ситуаціях. Розробляються шаблони повідомлень та алгоритми дій. Прикладом є створення кризових комунікаційних планів державними установами.[28].

Використання візуальних інструментів для спростування пропаганди стає все більш ефективним методом. Створюються інфографіки та відеоматеріали, що пояснюють складні теми простою мовою. Розробляються інтерактивні візуалізації для демонстрації маніпуляцій з даними. Важливим є використання емоційного впливу візуального контенту. Прикладом є проект "Beyond Fake News" від BBC.

Робота з архівами та документацією є важливим напрямком протидії історичній пропаганді. Створюються цифрові архіви достовірних історичних документів та матеріалів. Проводиться систематизація та аналіз історичних фактів для спростування маніпуляцій. Важливим є забезпечення доступу широкої аудиторії до архівних матеріалів. Прикладом є проект "Електронний архів визвольного руху".

Розвиток громадянської журналістики та мережі інформаторів допомагає у виявленні та протидії пропаганді. Створюються платформи для збору та верифікації інформації від громадян. Проводиться навчання волонтерів основам журналістської роботи. Важливим є захист джерел інформації та їх безпека. Прикладом є платформа Bellingcat та її мережа дослідників.

Використання гумору та сатири є ефективним інструментом протидії пропаганді. Створюються сатиричні матеріали, що висміюють пропагандистські наративи. Розробляються меми та вірусний контент для протидії дезінформації. Важливим є баланс між гумором та серйозністю подачі інформації. Прикладом є проект "Порожня балаканина" від українських комедійних авторів.

Робота з молоддю та студентами є стратегічно важливим напрямком протидії пропаганді. Створюються спеціальні освітні програми та матеріали для молодіжної аудиторії. Організуються студентські дебати та дискусійні клуби. Важливим є розвиток навичок медіаграмотності у молодого покоління. Прикладом є проект "Медіаграмотна молодь".

Розвиток систем верифікації контенту та перевірки джерел інформації є технологічним пріоритетом. Створюються автоматизовані системи для перевірки автентичності фото та відео. Розробляються інструменти для аналізу цифрових слідів та метаданих. Важливим є створення стандартів верифікації інформації. Прикладом є технологія blockchain для підтвердження оригінальності контенту.

Підготовка професійних кадрів у сфері протидії пропаганді вимагає комплексного підходу. Створюються спеціалізовані навчальні програми в університетах та тренінгових центрах. Розробляються методики підготовки фахівців з інформаційної безпеки. Важливим є практичне навчання на реальних кейсах. Прикладом є магістерська програма з інформаційної безпеки в Могиллянській школі журналістики.

Моніторинг ефективності заходів протидії пропаганді є необхідним для вдосконалення стратегій. Розробляються системи оцінки впливу контрпропагандистських заходів. Проводяться регулярні дослідження громадської думки та медіаспоживання. Важливим є аналіз змін у інформаційному просторі. Прикладом є щорічні звіти про стан інформаційної безпеки від міжнародних організацій.

Робота з діаспорою та міжнародною спільнотою є важливим напрямком протидії пропаганді. Створюються мережі інформаційної підтримки за кордоном. Організуються міжнародні інформаційні кампанії та заходи. Важливим є залучення діаспори до протидії дезінформації. Прикладом є діяльність Ukrainian World Congress у протидії російській пропаганді.

Розвиток альтернативних каналів комунікації є стратегічним елементом протидії пропаганді. Створюються незалежні медіаплатформи та інформаційні ресурси. Розвиваються мережі громадського мовлення та локальних медіа. Важливим є забезпечення різноманітності джерел інформації. Прикладом є створення мережі Суспільного мовлення в Україні.

Координація зусиль різних суб'єктів у протидії пропаганді вимагає створення ефективних механізмів взаємодії. Формуються координаційні ради та

робочі групи з протидії дезінформації. Розробляються протоколи обміну інформацією та спільного реагування. Важливим є узгодження дій державних органів, медіа та громадського сектору. Прикладом є діяльність Центру протидії дезінформації при РНБО України.

У висновку варто зазначити, що ефективна протидія інформаційній пропаганді вимагає комплексного застосування різноманітних технологій та методів. Успіх у протистоянні пропагандистським впливам залежить від координації зусиль усіх залучених суб'єктів та постійного вдосконалення інструментів протидії. Особливу увагу слід приділяти розвитку медіаграмотності населення та підготовці професійних кадрів. Важливим є міжнародне співробітництво та обмін досвідом у цій сфері. Технологічний прогрес відкриває нові можливості для ефективної протидії пропаганді, але також створює нові виклики, що потребують постійної адаптації існуючих методів та розробки інноваційних підходів.

3.3. Перспективи розвитку військової журналістики в умовах сучасних конфліктів

Військова журналістика – це спеціалізована галузь журналістики, що фокусується на висвітленні збройних конфліктів, військових операцій та пов'язаних із ними подій. В умовах сучасних конфліктів ця професія зазнає суттєвих трансформацій, пов'язаних із технологічним прогресом та зміною характеру війн. Військові журналісти повинні адаптуватися до нових викликів та можливостей, які виникають у цифрову епоху. Значення цієї професії зростає через збільшення кількості локальних конфліктів та гібридних війн. Прикладом сучасних викликів є необхідність верифікації інформації в умовах активної інформаційної війни.

Цифровізація військової журналістики відкриває нові можливості для збору та передачі інформації з зони конфлікту. Сучасні технології дозволяють здійснювати пряму трансляцію подій з місця бойових дій. Використання дронів

та супутникових знімків розширює можливості для збору візуальних матеріалів. З'являються нові формати подачі інформації, включаючи віртуальну та доповнену реальність. Важливим аспектом стає забезпечення кібербезпеки при передачі даних.

Професійна підготовка військових журналістів потребує суттєвого оновлення відповідно до сучасних вимог. Навчальні програми мають включати курси з цифрової безпеки та роботи з новітніми технологіями. Важливим є розвиток навичок верифікації інформації та протидії дезінформації. Фізична підготовка та знання військової справи залишаються критично важливими. Необхідним є постійне підвищення кваліфікації та обмін досвідом. [44].

Етичні аспекти військової журналістики набувають особливого значення в умовах сучасних конфліктів. Розробляються нові стандарти висвітлення бойових дій з урахуванням психологічного впливу на аудиторію. Важливим є баланс між правом суспільства на інформацію та захистом військової таємниці. Особлива увага приділяється питанням захисту приватності постраждалих. Етичні кодекси адаптуються до нових викликів цифрової епохи.

Безпека військових журналістів залишається пріоритетним питанням, що потребує нових підходів. Розробляються інноваційні засоби індивідуального захисту, адаптовані до потреб медійників. Створюються системи відстеження місцезнаходження журналістів у зоні конфлікту. Впроваджуються протоколи кризового реагування та евакуації. Важливим є розвиток міжнародних механізмів захисту працівників медіа.

Технологічне оснащення військових журналістів постійно вдосконалюється та включає нові інструменти. Розробляються спеціалізовані додатки для швидкої передачі інформації з поля бою. З'являються нові типи захищених камер та пристроїв запису. Використовуються системи супутникового зв'язку нового покоління. Важливим є забезпечення автономності роботи в польових умовах.

Співпраця з військовими структурами набуває нових форм в умовах сучасних конфліктів. Розробляються нові протоколи акредитації та доступу до

зони бойових дій. Створюються спеціальні підрозділи для роботи з медіа в межах військових структур. Важливим є забезпечення балансу між оперативним інформуванням та збереженням військової таємниці. Розвиваються механізми швидкого реагування на інформаційні запити.

Міжнародне співробітництво у сфері військової журналістики стає все більш важливим. Створюються міжнародні мережі підтримки та обміну досвідом. Розробляються спільні стандарти роботи в зонах конфлікту. Організуються міжнародні тренінги та навчальні програми. Важливим є координація дій журналістів різних країн при висвітленні конфліктів.

Правове регулювання діяльності військових журналістів потребує адаптації до нових реалій. Розробляються нові законодавчі норми щодо роботи медіа в зоні конфлікту. Створюються механізми захисту прав журналістів на міжнародному рівні. Важливим є врегулювання питань використання нових технологій у журналістській роботі. Удосконалюються норми щодо відповідальності за перешкоджання роботі журналістів.

Психологічна підтримка військових журналістів стає важливим напрямком розвитку професії. Створюються спеціалізовані програми психологічної допомоги та реабілітації. Розвиваються методики роботи з посттравматичним стресовим розладом. Важливим є забезпечення постійного психологічного супроводу. Впроваджуються програми підтримки сімей військових журналістів.

Аналітична складова військової журналістики потребує посилення в умовах сучасних конфліктів. Розвиваються методики аналізу великих даних для військової аналітики. Створюються спеціалізовані бази даних та архіви військових конфліктів. Важливим є розвиток навичок стратегічного аналізу та прогнозування. Посилюється роль експертної оцінки в військовій журналістиці.

Мультимедійність стає ключовою характеристикою сучасної військової журналістики. Розвиваються нові формати подачі інформації з використанням різних типів контенту. Створюються інтерактивні платформи для висвітлення конфліктів. Важливим є розвиток навичок роботи з різними медіаформатами. Зростає роль візуального сторітелінгу.

Робота з джерелами інформації потребує нових підходів в умовах інформаційної війни. Розробляються методики верифікації інформації з соціальних мереж та інших цифрових джерел. Створюються мережі надійних інформаторів та експертів. Важливим є захист конфіденційності джерел інформації. Розвиваються технології безпечної комунікації.

Спеціалізація військових журналістів стає більш диференційованою. З'являються нові напрямки спеціалізації, пов'язані з технологічними аспектами висвітлення конфліктів. Розвивається експертиза в окремих видах озброєнь та військової техніки. Важливим є поглиблення знань у сфері кібербезпеки та інформаційної війни. Створюються програми підготовки вузькоспеціалізованих фахівців.

Висвітлення гуманітарних аспектів конфліктів набуває особливого значення. Розвиваються методики роботи з постраждалим населенням та біженцями. Створюються спеціальні проекти, присвячені гуманітарним наслідкам війни. Важливим є дотримання етичних норм при висвітленні трагічних подій. Посилюється увага до історій окремих людей та їх долі.

Мовна компетентність військових журналістів стає все більш важливою. Розвиваються програми мовної підготовки з урахуванням специфіки роботи в різних регіонах. Важливим є знання військової термінології різними мовами. Створюються спеціалізовані словники та глосарії. Зростає роль перекладацьких навичок.

Економічні аспекти військової журналістики потребують нових моделей фінансування. Розробляються нові форми співпраці з медіа-організаціями та донорами. Створюються спеціальні фонди підтримки військових журналістів. Важливим є забезпечення фінансової незалежності при висвітленні конфліктів. Розвиваються механізми страхування ризиків.

Гендерні аспекти військової журналістики привертають все більше уваги. Створюються програми підтримки жінок-журналісток у зоні конфлікту. Розробляються спеціальні протоколи безпеки з урахуванням гендерної

специфіки. Важливим є забезпечення рівних можливостей у професії. Розвиваються мережі підтримки жінок у військовій журналістиці. [52].

Документування військових злочинів стає важливим напрямком роботи військових журналістів. Розробляються методики збору та збереження доказів військових злочинів. Створюються спеціалізовані архіви та бази даних. Важливим є співпраця з міжнародними правовими інституціями. Розвиваються навички роботи з юридичними аспектами документування.

Взаємодія з громадянським суспільством набуває нових форм. Розвиваються механізми співпраці з волонтерськими організаціями та активістами. Створюються спільні проекти з моніторингу та документування подій. Важливим є залучення локальних спільнот до збору інформації. Посилюється роль громадянської журналістики.

Технології віртуальної та доповненої реальності відкривають нові можливості для військової журналістики. Створюються імерсивні репортажі з використанням VR-технологій. Розробляються інтерактивні карти та моделі бойових дій. Важливим є розвиток навичок роботи з новими форматами. Зростає роль 3D-візуалізації у висвітленні конфліктів.

Робота з архівами та історичною пам'яттю стає важливим аспектом військової журналістики. Створюються цифрові архіви військових конфліктів та їх висвітлення. Розвиваються методики роботи з усною історією та свідченнями учасників подій. Важливим є збереження журналістських матеріалів для майбутніх поколінь. Посилюється роль історичної контекстуалізації подій.

Екологічні аспекти військових конфліктів привертають все більше уваги журналістів. Розвиваються методики оцінки екологічних наслідків бойових дій. Створюються спеціальні проекти з висвітлення екологічних катастроф у зонах конфлікту. Важливим є моніторинг довгострокових екологічних наслідків. Посилюється співпраця з екологічними організаціями.

Мобільність та автономність стають ключовими вимогами до сучасних військових журналістів. Розвиваються технології автономної роботи в польових умовах. Створюються компактні комплекти обладнання для мобільних

репортерів. Важливим є забезпечення енергетичної незалежності. Посилюється роль мобільних технологій у роботі журналіста.

Координація роботи військових журналістів у зоні конфлікту потребує нових підходів. Створюються системи координації дій різних медіа-організацій. Розробляються протоколи спільного використання ресурсів та інфраструктури. Важливим є забезпечення ефективної комунікації між журналістами. Розвиваються механізми взаємодопомоги та підтримки. [60].

Розвиток систем штучного інтелекту відкриває нові можливості для військової журналістики. Створюються алгоритми для автоматичного аналізу супутникових знімків та відео з зони конфлікту. Розробляються системи автоматичного перекладу та транскрибації в польових умовах. Важливим є використання ШІ для верифікації інформації. AI-асистенти допомагають у первинному аналізі даних.

Інтеграція з соціальними мережами стає невід'ємною частиною роботи військового журналіста. Розвиваються методики швидкої верифікації контенту з соціальних мереж. Створюються спеціальні інструменти для моніторингу соціальних платформ. Важливим є розуміння специфіки роботи алгоритмів соціальних мереж. Посилюється роль соціальних медіа у поширенні інформації з зони конфлікту.

Фінансова стійкість військової журналістики потребує нових бізнес-моделей. Розвиваються краудфандингові платформи для підтримки незалежних військових журналістів. Створюються спеціалізовані медіа-фонди та грантові програми. Важливим є забезпечення довгострокової фінансової стабільності. Розвиваються механізми монетизації військової журналістики.

У висновку варто зазначити, що перспективи розвитку військової журналістики тісно пов'язані з технологічним прогресом та зміною характеру сучасних конфліктів. Професія потребує постійної адаптації до нових викликів та можливостей. Важливим є збереження базових принципів журналістської етики при впровадженні інновацій. Розвиток військової журналістики вимагає системного підходу та міжнародної співпраці. Майбутнє професії залежить від

здатності поєднувати традиційні цінності з новими технологічними можливостями.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження можна зробити низку важливих висновків щодо сучасного стану та перспектив розвитку військової журналістики. Військова журналістика виявилась особливим напрямом журналістської діяльності, що вимагає специфічних знань, навичок та професійної підготовки для висвітлення збройних конфліктів та військових подій.

Ключовою особливістю військової журналістики є її подвійна роль - з одного боку, необхідність об'єктивного інформування суспільства про перебіг військових дій, а з іншого - забезпечення інформаційної безпеки держави та захист військової таємниці. Це створює постійний виклик для журналістів у пошуку балансу між правом громадськості на інформацію та вимогами національної безпеки.

Історичний розвиток військової журналістики в Україні тісно пов'язаний із становленням державності та боротьбою за незалежність. Від перших військових кореспондентів часів визвольних змагань початку XX століття до сучасних військових журналістів простежується еволюція професійних стандартів та методів роботи.

Міжнародний досвід військової журналістики демонструє різноманітність підходів до висвітлення збройних конфліктів у різних країнах. Особливо цінним є досвід провідних світових медіа у створенні стандартів роботи військових кореспондентів та забезпеченні їхньої безпеки в зонах бойових дій.

Етичні аспекти роботи військових журналістів включають складні питання висвітлення людських страждань, загибелі військових та цивільних осіб, необхідність верифікації інформації в умовах активних бойових дій та протидії ворожій пропаганді.

Юридичне регулювання діяльності військових журналістів потребує постійного вдосконалення з урахуванням нових викликів та загроз. Особливої уваги заслуговують питання акредитації журналістів у зоні бойових дій та їхнього правового статусу відповідно до міжнародного гуманітарного права.

Безпекові аспекти роботи військових журналістів включають як фізичну безпеку під час перебування в зоні бойових дій, так і інформаційну безпеку при зборі та передачі даних. Важливим є забезпечення журналістів необхідними засобами захисту та проведення відповідних тренінгів.

Вплив військової журналістики на формування громадської думки є надзвичайно важливим фактором у сучасних умовах. Професійне висвітлення військових подій допомагає суспільству краще розуміти ситуацію та приймати зважені рішення.

Роль військових журналістів у протидії інформаційним війнам стала особливо значущою в епоху цифрових технологій та соціальних мереж. Їхня робота є crucial для викриття дезінформації та надання достовірної інформації про перебіг бойових дій.

Взаємодія журналістів з військовими структурами потребує налагодження ефективної комунікації та взаєморозуміння. Важливим є створення чітких протоколів співпраці та обміну інформацією між медіа та військовими підрозділами.

Співпраця з міжнародними організаціями дозволяє військовим журналістам розширювати свої професійні можливості та отримувати додаткову підтримку у забезпеченні безпеки своєї діяльності.

Технологічний розвиток істотно впливає на методи роботи військових журналістів, надаючи нові можливості для збору та передачі інформації, але також створюючи нові виклики щодо верифікації даних та захисту джерел інформації.

Психологічна підготовка військових журналістів є важливим аспектом їхньої професійної діяльності, враховуючи постійний контакт з травматичними подіями та необхідність зберігати емоційну стійкість при висвітленні військових конфліктів.

Професійна солідарність та взаємопідтримка в середовищі військових журналістів відіграють важливу роль у забезпеченні якості їхньої роботи та подоланні професійних викликів.

Документування військових злочинів стало однією з важливих функцій військової журналістики, що вимагає особливих навичок та знань міжнародного гуманітарного права.

Розвиток військової журналістики як окремої спеціалізації в системі журналістської освіти є необхідним для підготовки професійних кадрів, здатних працювати в умовах сучасних військових конфліктів.

Міжнародна співпраця військових журналістів сприяє обміну досвідом та вдосконаленню професійних стандартів висвітлення збройних конфліктів.

Роль жінок у військовій журналістиці зростає, що потребує особливої уваги до забезпечення гендерної рівності та створення відповідних умов для їхньої роботи в зоні бойових дій.

Вплив соціальних мереж на військову журналістику створює нові можливості для оперативного поширення інформації, але також вимагає додаткової уваги до верифікації даних та протидії дезінформації.

Економічні аспекти військової журналістики включають питання фінансування роботи журналістів у зоні конфлікту, забезпечення необхідним обладнанням та страхування їхньої діяльності.

Розвиток мультимедійних форматів у військовій журналістиці дозволяє створювати більш комплексне та глибоке висвітлення військових подій, використовуючи різні форми подачі матеріалу.

Важливим аспектом є збереження журналістських матеріалів про військові конфлікти для майбутніх поколінь як історичних документів та джерел інформації про події.

Постійне вдосконалення професійних стандартів військової журналістики є необхідним для адаптації до нових викликів та загроз у сучасному світі.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що військова журналістика є важливим елементом сучасної системи масових комунікацій, що потребує постійного розвитку та вдосконалення відповідно до викликів часу.

Перспективи розвитку військової журналістики пов'язані з подальшою професіоналізацією цієї сфери, впровадженням нових технологій та методів

роботи, а також посиленням міжнародної співпраці та обміну досвідом між журналістами різних країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акопян К. А. Медіаетика воєнного часу: військова журналістика в українсько-російській війні. Functioning of the ukrainian media during martial law in ukraine scientific monograph. Київ : Наукова думка, 2023. С. 5-18.
2. Битюк І. Моральна паніка як технологія впливу медіа під час військового конфлікту на Сході України. Журналістика. Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2015. №14. С. 92-110.
3. Буроменський М. та ін. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації. Київ : ІМІ, 2016. 118 с.
4. Василенко М. Журналістика в екстремальних умовах. Трансформація жанрів. Київ : Інститут журналістики, 2023. 245 с.
5. Васильчук А. І. Особливості роботи військового кореспондента в умовах збройного конфлікту : дис. ... канд. соц. ком. : 27.00.04. Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2024. 205 с.
6. Верещака А. В. Журналістика і пропаганда (на прикладі російського телебачення) : монографія. Київ : Видавничий дім "Академія", 2024. 180 с.
7. Гресько О. В. Міжнародна журналістика в контексті глобальних суспільних трансформацій. Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. №16. 168 с.
8. Давидова Г. О. Виклики в роботі журналіста локальних медіа в умовах війни : дис. ... канд. соц. ком. : 27.00.04. Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2024. 198 с.
9. Дояр Л. Військова періодика незалежної України: віхи історії та сучасний стан. Вісник Книжкової палати. Київ : Книжкова палата України, 2023. №8. С. 33-41.
10. Івашкевич О. В. Правила знімання в умовах повномасштабного вторгнення: аналіз та рекомендації : навч. посіб. Київ : КНУКіМ, 2024. 156 с.
11. Іващенко В. Л. Періодизації історичного розвитку галузевих термінологій в українському термінознавстві. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні

науки. Кам'янець-Подільський : К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2015. №38. С. 150-159.

12. Курбан О. В. Історія становлення та розвитку технологій інформаційних війн. Вісник Книжкової палати. Київ : Книжкова палата України, 2016. №4. С. 50-52.

13. Лізунов Б. О. Сучасна військова журналістика в Україні: добірка журналістських матеріалів : навч. посіб. Київ : Видавничий дім "КМА", 2021. 145 с.

14. Мірошніченко П. В., Пшепировська С. Г. Воєнний конфлікт у телевізійному сюжеті: відповідність виробничим стандартам журналістики. Молодий вчений. Херсон : Видавничий дім "Гельветика", 2015. №12(3). С. 45-48.

15. Павліченко Ю. В. Сучасна військова журналістика: український та зарубіжний досвід : монографія. Київ : Наукова думка, 2022. 285 с.

16. Петрова А. Б. Роль та місце військових засобів масової інформації в інформаційному протиборстві. Наукові записки інституту журналістики. Київ : Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2015. №58. С. 22-29.

17. Петрук А. І. Новинна журналістика в умовах воєнного стану : дис. ... канд. соц. ком. : 27.00.04. Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2023. 195 с.

18. Пода Т. М. Військова журналістика на телеканалі "МТМ" : монографія. Мелітополь : МДУ, 2023. 168 с.

19. Прошина О. О. Українська журналістика в умовах воєнного стану: особливості висвітлення новин : монографія. Київ : Наукова думка, 2022. 224 с.

20. Різун В. В. Правда як соціальнокомунікаційна категорія журналістики : дис. ... д-ра наук із соц. ком. : 27.00.01. Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2020. 412 с.

21. Семенюк А. Військова журналістика в історичній ретроспективі. Українська мова та культура в сучасному гуманітарному часопросторі. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2023. С. 448-456.

22. Сопітько О. В. Представлення українського військового соціолекту в англomовному медійному просторі: перекладацький аспект : магістерська робота. Суми : СумДУ, 2022. 95 с.
23. Цаплієнко А. Його батальйон. Київ : Фоліо, 2022. 512 с. ISBN: 978-966-03-9983-1.
24. Цаплієнко А. Три війни за України. Київ : Фоліо, 2022. 592 с. ISBN: 978-966-03-9984-8.
25. Чайківська М. Особливості професійної етики журналіста в умовах воєнного стану. Наукові горизонти ХХІ століття: мультидисциплінарні дослідження. Київ : Видавничий дім "Гельветика", 2023. С. 1080-1085.
26. АрміяInform : веб-сайт. URL: <https://armyinform.com.ua/> (дата звернення: 25.12.2024).
27. Белингкет. URL: <https://www.bellingcat.com/tag/ukraine/> (дата звернення: 25.12.2024).
28. Бі-Бі-Сі Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian> (дата звернення: 25.12.2024).
29. Бронік, совість і легкі гроші. URL: <https://grnt.media/special-project/hto-taki-fiksery-i-yak-vony-dopomagayut-na-vijni/>. (дата звернення: 25.12.2024).
30. Воєнкор Радіо Свобода Мар'ян Кушнір став лауреатом премії «Честь професії». URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-chest-profesii-kushnir/32058266.html> (дата звернення: 25.12.2024).
31. В армії ще багато стереотипів щодо жінок на фронті». URL: <https://wim.org.ua/stories/v-armii-shche-bahato-stereotypiv-shchodo-zhinok-na-fronti-voienna-korespondentka-iryna-sampan/> (дата звернення: 25.12.2024)
32. "Вирішальна мить Єфрема Лукацького. URL: <https://suspilne.media/culture/170390-virisalna-mit-efrema-lukackogo-suzeti-z-majbutnoi-knigi-fotografa/>. (дата звернення: 25.12.2024)
33. Гардіан : веб-сайт. URL: <https://www.theguardian.com/world/ukraine>

34. Грати - Стас Юрченко веб-сайт. URL: <https://graty.me/authors/stas-yurchenko-uk/> (дата звернення: 25.12.2024)
35. Єфрем Лукацький | Journalists at WAR. URL: <https://journalistsatwar.gongadzeprize.com.ua/efrem-lukatsky>. (дата звернення: 25.12.2024).
36. Інсайди з передової: воєнкор Євгенія Китаїва URL: <https://www.5.ua/regiony/insaidy-z-peredovoi-voienkor-yevheniia-kytaiva-pro-sievierodonetsk-i-kherson-u-chas-online-280716.html> (дата звернення: 25.12.2024).
37. Ірина Сампан веб-сайт. URL: <https://hromadske.radio/persons/iryna-sampan>. (дата звернення: 25.12.2024).
38. Ірина Сампан веб-сайт. URL: <https://ukr.radio/prog-presenter.html?id=498> (дата звернення: 25.12.2024).
39. Ліга.net : веб-сайт. URL: <https://www.liga.net/> (дата звернення: 25.12.2024).
40. [Любомира Ремажєвська.](https://www.slidstvo.info/journalists/lyubomyra-remazhevska/) URL: <https://www.slidstvo.info/journalists/lyubomyra-remazhevska/>. (дата звернення: 25.12.2024).
41. Мілітарний портал : веб-сайт. URL: <https://mil.in.ua/> (дата звернення: 25.12.2024).
42. Мар'ян Кушнір. URL: <https://www.radiosvoboda.org/author/%D0%BC%D0%B0%D1%80%D1%8F%D0%BD%D0%BA%D1%83%D1%88%D0%BD%D1%96%D1%80/ykvyqq>. (дата звернення: 25.12.2024).
43. НВ :. URL: <https://nv.ua/ukr> (дата звернення: 25.12.2024).
44. Настя Станко. URL: <https://detector.media/community/article/132466/2017-12-01-nastya-stanko-ne-mozhna-peremogty-u-viyni-prykhovuyuchy-pravdu/>. (дата звернення: 25.12.2024).
45. Наталія Нагорна. URL: <https://tsn.ua/authors/nataliya-nagorna>. (дата звернення: 25.12.2024).

46. Ольга

Омельяничук:

URL: <https://www.radiosvoboda.org/author/%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B3%D0%B0-%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%8F%D0%BD%D1%87%D1%83%D0%BA/gjqum> (дата звернення: 25.12.2024).

47. Олена Максименко . URL: <https://frontliner.com.ua/author/olena/>. (дата звернення: 25.12.2024).

48. Проникаюче світло. URL: <https://nasze-slowo.pl/pronykayuche-svitlo-istoriya-pro-nezlamnist-stvorena-nezlamnymu/>. (дата звернення: 25.12.2024).

49. Репортерка Євгенія Китаїва. URL: <https://imi.org.ua/news/zhurnalistky-radio-svoboda-rozpovily-yak-ryatuvaly-geroya-svogo-syuzhetu-pislya-raketnogo-udaru-i59250>. (дата звернення: 25.12.2024).

50. Суспільне : веб-сайт. URL: <https://suspilne.media/> (дата звернення: 25.12.2024).

51. Стас Козлюк: веб-сайт. URL: <https://detector.media/community/article/211313/2023-05-16-stas-kozlyuk-ty-maiesh-lyshatysya-pry-zdorovomu-gluzdi-do-peremogy-tomu-shcho-treba-pratsyuvaty/> (дата звернення: 25.12.2024).

52. Телеграф : веб-сайт. URL: <https://www.telegraph.co.uk/world-news/ukraine-war/> (дата звернення: 25.12.2024).

53. Тексти : веб-сайт. URL: <https://texty.org.ua/> (дата звернення: 25.12.2024).

54. Українська правда : веб-сайт. URL: <https://www.pravda.com.ua/> (дата звернення: 25.12.2024).

55. У МВС відбувся круглий стіл щодо роботи журналістів під час публічних заходів. URL: https://mvs.gov.ua/uk/press-center/news/U_MVS_vidbuvsya_krugliy_stil_shchodo_roboti_zhurnalistiv_pid_chas_publichnih_zahodiv_FOTO_VIDEO_11248 (дата звернення: 25.12.2024).

56. Центр оборонних стратегій : веб-сайт. URL: <https://defence.org.ua/> (дата звернення: 25.12.2024).
57. 24 Канал : веб-сайт. URL: <https://24tv.ua/> (дата звернення: 25.12.2024).
58. Як зробити матеріал із передової. веб-сайт. URL: <https://detector.media/production/article/213841/2023-07-06-yak-zrobyty-material-iz-peredovoi-rozpovidaie-voienyy-korespondent-radio-svoboda-iegor-loginov/> (дата звернення: 25.12.2024).
59. RUSI (Royal United Services Institute) : website. URL: <https://rusi.org/explore-our-research/regions-and-themes/ukraine> (date of access: 25.12.2024).
60. VoxUkraine : веб-сайт. URL: <https://voxukraine.org/> (дата звернення: 25.12.2024).

АНОТАЦІЯ

Дипломна робота на тему «Військова журналістика» присвячена всебічному дослідженню військової журналістики як окремої галузі журналістської діяльності, що функціонує в умовах збройних конфліктів і відіграє ключову роль у формуванні інформаційного простору. У роботі проаналізовано теоретичні засади військової журналістики, визначено її функції, жанрову специфіку та взаємозв'язки з іншими видами масової комунікації. Особливу увагу приділено професійним вимогам до журналістів, які працюють у зоні бойових дій, а також етичним викликам, з якими вони стикаються.

Об'єктом дослідження виступає військова журналістика як соціально-комунікаційне явище в умовах сучасної війни.

Предметом – функціонування військових медіа в умовах гібридного протистояння, цифровізації інформаційного простору та трансформації журналістських практик.

Метою дипломної роботи є комплексний аналіз становлення, особливостей і ролі військової журналістики в контексті сучасних збройних конфліктів, зокрема повномасштабної війни РФ проти України.

У роботі окреслено історичні етапи розвитку військової журналістики – від класичних газетних репортажів XIX століття до цифрових платформ XXI століття. Значну увагу приділено особливостям роботи українських військових журналістів в умовах російської агресії: висвітленню бойових дій, документуванню злочинів, створенню інформаційного фронту. Розглянуто також вплив військової журналістики на формування громадської думки, підтримку морального стану суспільства та зміцнення інформаційної безпеки держави.

У дослідженні використано міждисциплінарний підхід, поєднано історичний, етичний та соціокомунікаційний аналіз. Робота містить приклади з реальної

журналістської практики, зокрема інтерв'ю, кейси та аналітичні матеріали, що ілюструють сучасні виклики та роль журналіста у війні.

Ключові слова: військова журналістика, висвітлення війни, медійна стратегія, Україна, гібридна війна, інформаційна безпека, професійна етика, громадська думка, журналістські стандарти, цифрова трансформація.

ABSTRACT

The diploma thesis titled “Military Journalism as a Specific Form of Mass Communication” presents a comprehensive study of military journalism as a distinct field of journalistic activity that operates in the context of armed conflicts and plays a crucial role in shaping the information space. The work examines the theoretical foundations of military journalism, identifies its key functions, genre specifics, and interconnections with other types of mass communication. Special attention is paid to the professional requirements for journalists working in combat zones, as well as the ethical challenges they face.

The object of the study is military journalism as a socio-communicative phenomenon in the conditions of modern warfare.

The subject is the functioning of military media in the context of hybrid confrontation, digitalization of the information space, and the transformation of journalistic practices.

The purpose of the thesis is to conduct a comprehensive analysis of the development, characteristics, and role of military journalism in the context of modern armed conflicts, particularly in relation to the full-scale war launched by the Russian Federation against Ukraine.

The paper outlines the historical stages in the evolution of military journalism—from classical newspaper war reporting in the 19th century to 21st-century digital media. Particular focus is given to the work of Ukrainian war correspondents during Russia’s aggression: their coverage of combat operations, documentation of war crimes, and contributions to the construction of an informational front. The study also explores how military journalism influences public opinion, supports societal morale, and strengthens national information security.

An interdisciplinary approach is applied, combining historical, ethical, and socio-communicative analyses. The thesis includes practical cases from real journalistic practice, such as interviews, case studies, and analytical materials that illustrate the contemporary challenges and the role of journalists in wartime.

Keywords: military journalism, war reporting, media strategy, Ukraine, hybrid warfare, information security, professional ethics, public opinion, journalistic standards, digital transformation.